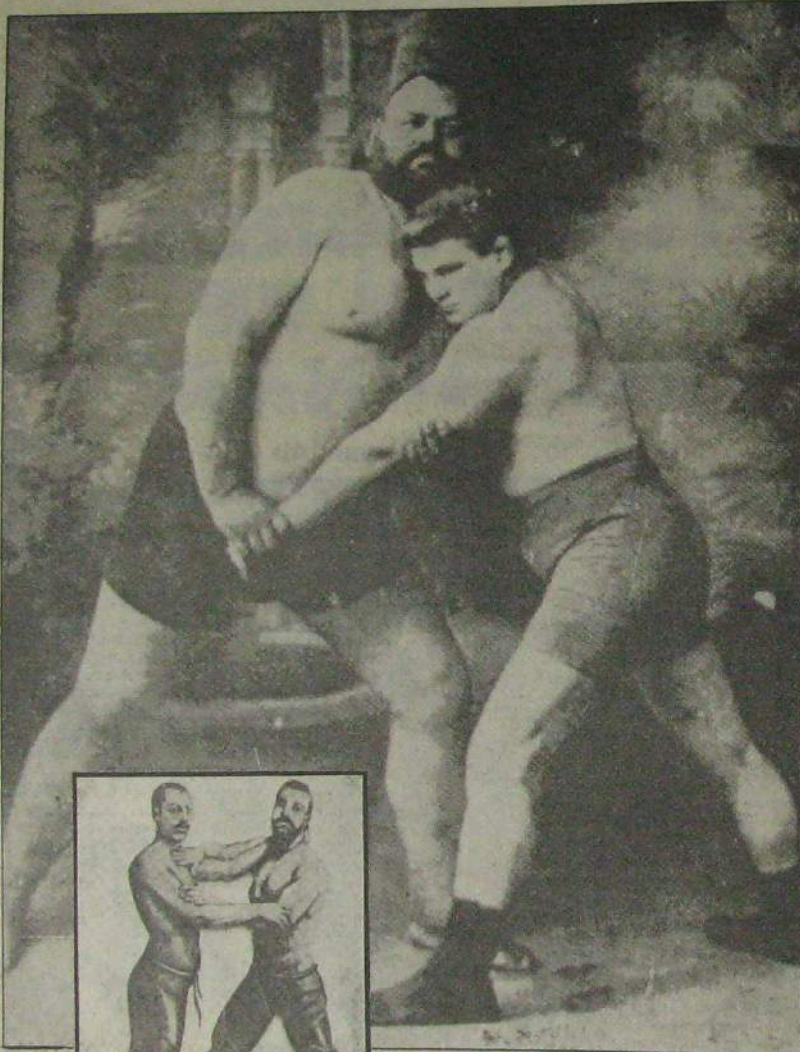

Tercüman'ın parasız ilâvesi

TÜRK GÜREŞ TARİHİ VE KIRKPINAR

Hazırlayan: Ali GÜMÜŞ

**Filiz Nurullah ve
Macar Çaya**

**Suyolcu Mehmet-
Çolak Molla**

Önsöz

Kırkpınar, sadece bir güreş olayı değildir, Er Meydanı'nda, davul-zurna "cenk" havaları vururken, cazgır: "Allah, Allah, İllallah!" diyerek pehlivanları kapıştırır. Bu müzikal ve dualı güreş, bizlere atalarımızdan miras kalmıştır. Bütün yağlı güreş ustaları yılda bir defa Edirne'nin Sarayıcı mevkiinde toplanarak kozlarını paylaşır. Sarayıcı, bir bakıma "pehlivanların kâbesi"dir.

Güreşin hamuru, yiğitlik, mertlik ve dua ile yoğrulmuştur. Bu hasletlere büyük önem veren Milletimiz, geleneklerini en canlı şekilde yaşatarak sağlam kuşaklar yetiştirmek yolunda elinden gelen gayreti göstermek zorundadır.

Millî sporlarımızın başında gelen yağlı güreş, "Türk Tarihi"ne mal olmuş en canlı folklorumuzdur. Bu güreşe "el" vermek, bu güreşi desteklemek, bu güreşi yaşatmak hepimiz için bir borçtur.

Bu anlayış içinde kaleme alınan kitabımızın güreşsever okurlarına saygı ile sunuyorum.

Ali GÜMÜŞ

Öyle olmaz mı cemaatle kularlar namaz
Güleğin gümler o esnada mehib ince saz:
Oturur beşli davullar yere şişman şişman,
Perde göstermeğe başlar kabalardan, o zaman.
Öyle inler ki, zemin, kalb-i feza "küt küt" atar
Zurnanın tizleri, dersin, yedi iklimi tutar!
Şimdi hayvanlı, yayan, kız, kadın, oğlan, erikek,
Kuşatır ip çekilen meydanı yüzlerce öbek.
Bir taraftan inler namütenahi araba.
İnler amma o kadar şüslü ki, dersin "Acaba,
Şu beyaz tenteler altında birer hacle mi var?"
Çekdir derken ödülleri: Sekiz on seçme davar.
İki baş manda, birer tay, dana, top top dokuma,
Hele peşkir gibi peşkeşleri artık sorma.
Yağ kazanlarla durur, tartan yok, ölçüsü hiç:
Hani ister sürün, ister dökün, istersen iç!
Bunların hepsi biter, bir heyecandır belirir,
Ne temâşadır o, titrer durur insan tir tir.
Birtirinden daha mevzun iki üç çift endam,
Atlıp sahneye şahin gibi etmez mi hıram,
Sev, soluk çıkmaz olur, herkesi ürperme alır,
O geniş yer de nefeslerle beraber daralır.
Çünkü meydana değil, seyre bakanlarda bile,
Aam'ın dengi heyaldî soçillir yüzlerde.
Şimdi, sağ kolda, gümüş kaplı birer bazubend,
Boynu muskayla donanmış, o yarım deste levent.
Önce peşrev yaparak, sonra tutuşmazlar mı,
Güleş artık kaşır, haşmını tartar hasmı.
Uzanır şimdi göğüsler, kavuşur, şimdi, yine,
Dalga çarpar gibi çarpar gerilip birbirine,
Kimi tek çapraza girmiş, müttemadi sürüyor,
Kimi şirazeyi tartıp alıvermiş yürüyor,
Kimi sarmayla çevirsem diye sardıkça sarar,
Kimi kılıçk düşünür, atmak için fırsat arar.
Adalı göğdeler, altında o biçâre çayır,
Serilir toprağa, hem bir daha kalkar mı? Hayır!
Bu elenseyle düşürmüş de hemen çullanıyor:
O da kurtulmak için türlü oyun kullanıyor.
Kimi almış paça kasnak, o açar, hasmı döner,
Kimi kündeyle giderken topuk eller de yener.
Kimi cür'etli olur çifte dalar, hem de kapar:
Kimi baslen çıkarak kazkanadından çarpar.

Seyreden halkı da bir gör: o ne candan hizmet,
O ne rikkatli adamlar, o ne ma'sum ümmet.
Yaralı başları çevreye boğanlar mı dedin...
Göz silenler mi dedin, incik oğanlar mı dedin...
Yağ süren başta, güğümle gezenler başka.
Şan, şeref duygusu millette nasıl yüksekse,
Merhamet hissi de öyleydi, değil miydi Köse?"

Bir şüride "hayalle alış verişini olmadığını, her ne demişse görip de söylediğini belirten Mehmet Akif Ersoy (1873-1936), "Safahat (Safahalar, Evreler) adını, sonradan yayınladığı kitaplarına genel ad yapmış ve "Eski Dügünlerde Türk Pehlivanları" başlığı altında Türk'ün unutulmaz güreş sevgisini de böylece belirtmiştir. Akif'in, "Eski Dügünlerde Türk Pehlivanları"ni anlatan bu şiiri, eşsiz Kırkpınar Güreşleri'nden bir safhadır. "Gez Dünyayı Gör Kırkpınar"ı tabirine uygun olarak, Kırkpınar, insanın yüreğini hoplatan, geçmişten günümüze kadar uzanan canlı bir tablodur ki, bu kapışmaları görmeyenlerde büyük etkisizliğini öne sürebiliriz.

Türkler Rumeli'de

Kırkpınar güreşleri, Türklerin Rumeli'ye ayak basmalarıyla başladı. Şehzade Süleyman Paşa (1316-1359), Rumeli Fatih'i olarak anılan Osmanlı Başkomutanı, Rumeli yakasına ilk ayak basan ve oralarda elde ettiği fetihlerle şanlı bir askeri ki, Kırkpınar'ın destanlara karışmış tarihinde Süleyman Paşa'dan söz etmemek imkânsızdır.

Nilüfer Hatun'la, Orhan Gazî'nin büyük oğulları olan Süleyman Paşa, I.Murat'ın ağabeyiydi. Orhan Gazî, 1324 yılında tahta geçince Süleyman Paşa da veliht oldu. Tam 35 yıl bu makamda kaldı. Orhan Gazî, bir süre sonra da oğlunu başkomutan yaptı; bu görevi ondan hiç bir zaman almadı.

Şehzade Süleyman Paşa, ilk defa 1349'da Bizans'a yardımcı olmak üzere, 30.000 kişilik bir Türk ordusunun başında Rumeli'ye geçti. Yanından 22 savaş gemisi vardı. Sırp'ların almak üzere oldukları Selanik'i başlıca Türk-Bizans ordusu kurtardı.

1352'de 10.000 kişilik bir Türk birliği gene Rumeli'ye geçti. Dimetoka'da Sırp'larla Bulgarlar'ı yendi, bu bölgeyi alıp Bizans'a verdi. Türk askeri Balkanlar'da büyük başarılar üydürdü. Süleyman Paşa, durumun iyice olgunlaştığını gördüncü, 1354'te büyük teşebbüsüne başladı. Az ama, pek seçkin bir kuvvetle Çanakkale Boğazı'nı geçip Gelibolu Yarımadası'na çıktı. Türkler, ilk defa fatih sıfatıyla Avrupa topraklarına ayak basmış oldular.

Süleyman Paşa'nın fetihlerine kadesi Murat Bey (I.Murat) de katılıyordu. 1357'de Lüleburgaz'la Çorlu'yu Murat Bey aldı. Böylece Gelibolu Yarımadası gibi çok stratejik bir bölge tamamen alınmış, Çanakkale Boğazı'nın iki yakası da ele geçirilmiş oluyordu. Bizans, artık, güneyden, doğrudan olduğu gibi batıdan da çevrilmişti.

Süleyman Paşa, taşlık bir bölgede avlanırken atının ayağı kayınca düştü, başını taşa çarparak öldü. Bolayır'a gömüldü ama, büyük bir askeri komutan olduğu kadar Türk güreşine yaptığı hizmetleriyle de ölümsüz kahramanlar arasına karıştı.

Rumeli'de ilk defa Süleyman Paşa'nın komutasındaki Türk askerleri güreştiler. Türk askeri ilk defa 1349 tarihinde Rumeli'ye ayak bastığına göre, Kırkpınar'ın bu yıl 637.sı düzenlenecek demektir. Ne var ki, bu tarih, her nedense 625 olarak belirtilmektedir.

1349'larda Sırp'ların işgaline son vermek üzere Selanik'e doğru yol alan Türk askerleri, bir Hidrellez günü Edirne yakınlarındaki Ahır köyü'nde konaklar. Pehlivanlık, Türkler'de hem bir gelenek, hem de savaş hazırlıkları olduğundan kırk yiğit, 1349 yılının Hidrellez'inde güreşe başlar. Güneş batarken kapışmalara son verilince, bu kırk yiğit de buldukları yere düşerek son nefeslerini vermişler. Şehit oldukları yere de gömülmüşler. Ertesi gün bir de bakmışlar ki her yiğidin can verdiği yerde bir pınar fışkırmış. Bunun üzerine oraya (Kırkpınar) adı verilmiş ve her yıl Hidrellez'de burada toplanarak güreşmek âdeti yerleşmiş.

Biz Türkler'in yaşayışlarında "Kırk-Yiğit", "Kırk-İncekız" ve "Kırklar" önemli yer alır.

Türk hanlarının yanında, onun emirlerini uygulamak için "Kırk Yiğit", eşi hatunun yanında da hizmetini görmek için "Kırk-İnce-Kız" bulunurdu.

Büldüğü gibi "kırk" kelimesi, aynı zamanda Türkçemizde çokluk belirtisidir. Kırkpınar, Kırkağaç, Kırkküp, Kırkının da Külüpu Kırk Küp, Sarımsağı Gelin Etnişler Kırk Gün Kokusu Çıkanamış, Kırkaramiler, Kırkayak (gökayak) ve Kırk Gün Kırk Gece, gibi tabirler, dilimize yerleşmiş deyimlerdir. Kırkpınar kelimesinde bir çokluk belirtisi olduğunun sezilmesine rağmen, "Kırklar" aynı zamanda "Azizler" anlamına da gelmektedir. Unutulan eski tabirlerden "Kırklar'a karışmak", evliyalardan birinin girmek manasınadır.

Kırkpınar'da yapılan güreşlerin ulviligi, burada son nefeslerini verinceye kadar güreşenlerin şehit düşerek ölmezler arasında yer almaları, dolayısı ile "Kırklar Pınarı" veya o yörede çok sayıda suyun alınmakta olduğunu belirtmek için, aynı zamanda "Çeşme" anlamına gelen "Pınar" kelimesinin kullanılarak "Kırkpınar" olarak adlandırılmış olduğunu düşünebiliriz. Her ne olursa olsun

Süleyman Paşa'nın komutasında Rumeli'ye ayak basan ilk Türkler arasında yer alan yiğitlerin, hiç bir şekilde "mısmal güreşe" yaşamadan, ölüncüye kadar güçlerini deremeleri, birbirlerine denk bu yiğitlerin emsalsiz bir mücadeleden sonra son nefeslerini vermeleri, onların birer güreş şehidi olduklarının bir işaretidir.

KARA AHMET- Hergelci İbrahim pehlivanın çırağı, 1899 yılında Paris'te grekoromen stilde güreşerek dünya şampiyonluğunu kazanan sporcu, ustası Hergelci İbrahim ile.

Edirne Kırkpınar

1959 yılında Kırkpınar dolayısı ile ilk defa Edirne'ye vardığımızda "Yeşil Meriç Otel'i"nin bahçesinde yatmış, sabaha kadar da sıvrisinek vizitüsünden uyuşamamıştık. Bu günkü Şehir Kulübü'nün karşısında bulunan "Yeşil Meriç Otel'i" o yıllarda her hâlde Edirne'deki tek doğru dürüst konaklama yeriydi! Mehmet Faruk Gürtenca'nın çıkardığı gazetede çalışmakta olan Murat Turgu adlı meslektaşımızın yardımlarıyla kendimize Yeşil Meriç'te, bahçede bile olsa bir yer bulabilmemiz için büyük mutluluktu. Bazı arkadaşlar, talebe yurtlarında, kimileri de esdost divanında konuk oldular.

Yeşil Meriç Otel'i'nin girişinde her saat başı kılıse çanı gibi vuran kocaman bir saat, bu saatin altında da seksen-beş yaşlarında bir ihtiyaç, kâtip olarak duruyordu. Kırkpınar dolayısı ile hemen hemen her ilden Edirne'ye akın eden meraklıları doyurabilmek, onların hepsine yatacak yer temin etmek büyük organizasyon işiydi. Yıllarca ihmal edilmiş olan Edirne, o yıllarda bu işin üstesinden gelememekteydi.

Sarıyazır şehrin en namılı lokantası "Zaralılar" denilen yerd. Güreşlerden sonra bu lokantanın önünde muazzam

bir kuyruk oluşur, açığıbaşı kalabalıktan olacak, çoğu zaman biber dolmalarını tabaklara parmaklarıyla yerleştirirdi.

Zamanla gündün güne gelişen Edirne'de bu gün pek çok otel bulunmasına rağmen, yine de ihtiyacı kafi gelmemektedir. Güreşi çok seven, bu yüzden işi-gücü bırakıp Edirne'ye koğan güreşseverler, çoğu zaman Selimiye Camisi'nde gecelemediler. Belediye hoparileri çeşitli anonslar yapılarak, kalacak yer bulamayanların camilerde gecelebileceklerini duyurmakta, aynı zamanda bir panayır hâlinde devam eden eğlenceler sabaha kadar sürdüğünden geceyarısından sonra konaklamak için camilere doluşanlar, sabah ezanı ile yeniden ayaklaıp Sarayı'ne koşmaktadırlar.

Sarayiçi

Sarayiçi'nde 1959'larda çok çok 10.000 seyircilik portatif tribünlerle sıra sıra dizilmiş sandalyelerde oturarak müsabakaları seyretmek kabildi. Şehirden faytonla Sarayı'ne doğru inerken göğe toz bulutu tabakası yükselir, pehlivanlar kendilerine otel bulamadıkları gibi yakanacak su da temin edemezlerdi. Müsabakaları tamamlanan pehlivanlar, Sarayı'ni çevresinden akan yıkandık-

ların samır, aslında daha da kirlenirlerdi. Çevre alabilirdiğine kalabalık olduğundan nehirde yıkanan pehlivanlar, soyunup gityimede de büyük zorluk çeklerdi. Bir yarışmada görünüşünde olan bu bölgede, "beş halka yirmi beş" diye bağırarak halka satanlar, sigaraları halkaların birini geçirecek bir paket sigara kazananlar, yılan oynatanlar, Cemal'in üç dönüş, iki göbekten sonra dönüp iskemlesine oturan dansöz kızları grülecek yerlerdi. Cemal'in pavyonu bu gün de Kırkpınar güreşlerinden bir iki hafta önce Sarayı'ne kurulur. Çevirmeciler, kuzudan ziyade oğlak pişirip, eleriyle parçalayıp ekmeği yapıp veya sıcak etleri tabaklara koyup servise geçerler. Çevirmecilerde bira, rakı gibi alkollü içkiler de satılır. Güreşlerin ağır gidisinden şikâyetçi olanlar, bunalanlar, felekten bir gün çalmak isteyenler, karınları acıkanlar, çevirmecilere dolarlar. Burada güreşlerden sözedilir, içilir, yenilir, eğlenilir, bir yandan da baspehlivanlık kapışmalarının heyecanı bastırılır.

Sarayiçi'ne bir günde girip çıkanların sayılarının ortalama 100.000'i bulunduğu sanılmaktadır. Kırkpınar güreşleri sırasında çocuk-çocuk Edirnelilerin yanında Edirne'nin civar köylerinden oturanlar, Babaeskitiler, Çorlulular, Tekirdağlılar, bütün Trakyalılar, bu yarışmada dolarlar.

Çevirmecilerin kulübelcerinin arka taraflarında Tunca'ya doğru ufak su dokere ihtiyaçlarını giderenler, yıllarca tuvalet konusunda büyük sıkıntılar çektiler. Özellikle

çocuk-çocuk ve kadınlar buralarda adeta perişan oldular. Buna rağmen Sarayı'ya gelmekten kendilerini alamayıp, güreş günleri bu yarımada dolarak, piknik alışkanlıklarını sürdürdüler.

Edirne Belediyesi, geçen yıllarla birlikte imkânları oranında Sarayı'na yatırında bulundu, tuvaletler çoğaltıldı, sporseverler için geniş tribünler inşa ettirildi, pehlivanlar için soyunup giyinme odaları ve sıcak sulu duşlar yaptırıldı.

Tavuk Ormanı

Sarayığı yakınlarındaki "Tavuk Ormanı", pehlivanların yıllarca idman yaptıkları bir bölgeydi. Burası da portatif çayhaneler, köfteciiler ve yiyeceklerini yanlarında getiren ailelerle dolup taşardı. Durum yine aynıdır. Kırkpınar Ağaları da geleneksel yemeklerini "Tavuk Ormanı"nda verirler.

Davul-zurna

Sarayığı Meydanı'nda pehlivanlar kozlarını paylaşırken, tribünlerin dışında da hayat alabildiğine devam eder. İğne atılma yere düşmeyecek tabirine tam uygun olarak ortalarda dolaşanlar, bir köşeye, bir çevirmeciye

ER MEYDANI- Tarihi Kırkpınar yığitlerin harman olduğu yerdir. Türkiye başpehlivani Kırkpınar'da seçilir.

Sayfa: 6

kapağı atıp bağdaş kuranlar, davul-zurnalı meclislerle kendilerinden adeta geçerler. Hiç kimse diğerinin havasına karışmaz, bir masafalı davul-zurna "Yüksek Tepeler"i vurur, iki masa lersinde "Alışimin Kaşları Kara", bir iki masa sonrasında da "At Martin Debreli Hasan", bir iki ortalığı kaplar, kalkıp oynayanlar, çengi oynatanlar birbirlerinin havasına karışmaz, hem demlenir, hem eğlenirler. Yıllar önce Sarayı'ya eğlencelerinde davul-zurna baş enstrüman arasında yer alırken zamanla klarinet ve keman da buralara yerleşmiş, eski şarkılar, türküler, pek bilinmez, söylenmez olmuştur. Bu günkü müzisyenlerin çalmakta zorluk çektikleri, hatta pek çoğunun bilmediği şarkılardan biri de "Naciye'm"dir.

"Sana da Yaptırayım Naciye'm Aman, Fildişi Tarak, Fildişi Tarak, Tara da Kahkülleri Naciye'm Aman Bir Yana Burak Benim Çatma Düğmeli Naciye'm Aman Sen Kime yandın" sözlerinden ibaret olan ve nakaratlarla söylenen bu şarkıda yol gösteren olursa esmer müzisyenler, derhal melodiyi kaparlar. Onların bu konudaki ustalıkları da asla tartışılmaz.

Biz, 1969'larda Sarayı'nda Arpacı Nümet, Yorgi Kaçamakolu'yla birlikte, modern Koca Yusuf Tekirdağlı Hüseyin'in bir oturuşta bir kuzu yiyip bitirdiğini gördük.

Velhasıl, Kırkpınar güreşleri kadar Sarayı'ya yarımadasında cereyan eden eğlenceler, yağmurlu havalı hariç, sabahlara kadar sürer, taksiler Edirne'nin merkezinden buralara vızır-vızır işleyip durur.

Er meydanına giriş

Sarayığı'nda eğlenen halka biraz göz gezdirdikten sonra Er Meydanı'na girerim.

Eski pehlivanlar, elbette başpehlivansalar, pehlivanlar kapısından Er Meydanı'na parasız alınıp, kendilerine ayrılan yere kurulu. O hengamede, hele günlerden cumartesi veya pazarsa Er Meydanı'na girebilmek için bilet bulmak mümkün değildir.

Yağlı güreş, Türk'ün öz güreşidir ve bu meydana girerken insanın kalbi gümbür-gümbür atar.

Geçmişle ilgili pek çok şeyi, genellikle kültüre dayanan alışkanlık ve temelleri Yunan'a dayama alışkanlığında olan Avrupalının tesirleri bizim yazarlarımızın bazılarında da geçmiş ve bu kapışmanın bize Yunan'dan miras kaldığı iddiaları bazı eserlere kaydedilmiştir.

Homeros'un İlyada ve Oduseus'ünden bellediğimiz göre elbette o çağlardaki pek çok kavim gibi Yunanlılar da güreşiyorlardı. Ancak, Homeros, gözleri görmediği halde maviyi en iyi şekilde tarif eden Anadolu doğumlu bu şair, güreşçilerin kum üzerinde kozlarını paylaştıklarını yazar.

Yağlı öyle midir?

Hem bu güreş öylesine bizimdir ki, antik olimpiyat oyunlarında meydana çıkan güreşçiler, çirliçiplik mücadele ederlerken, bizde pehlivanların dizkapaıklarının üstünden göbeklerinin altına kadar olan bölüm kısıbelle kapatılır. Cazgir, "Allah Allah, İllallah" diye güreş açar, davul-zurna cenk havalarını vurur, pehlivanların helalleşmeleri, birbirlerine başarı dilemeleri, her şeyi ve her şeyi ile yağlı güreş, Türk'ün öz sporlarıdır.

Pehlivanlar ve sporseverlerden kalabalık bir grup, cuma sabahı Edirne Belediyesi önünde toplanmış, bando eşliğinde, Atatürk'ün kabrine çelenk konarak İstiklal

Marşı okunmuş, pehlivanların pırtılarından Şeyh Cemalettin'le, Adah Halil ve Kara Emin'in kabirleri ziyaret edilmiş, ruhlarına birer fatiha gönderilmiş, öğle namazını takiben de Selimiye Camii'nde mevlit okutulmuşdur. Biz, meydana girerken, pehlivanlar sıra sıra dizilmiş, geçit töreninin başlamasını beklemedilerdir. Bir yıl öncesinin başpehlivani, göndere Türk Bayrağı'nı İstiklal Marşı'nın eşliğinde çekecek, pehlivanlar Er Meydanı'nda bir tur atacak ve en küçük boylardaki güreşçiler meydana salınacaklardır.

Hodri meydan

Cazgir (salavatçı), geleneksel törenlerden sonra pehlivan sofrasını açacaktır. Kulak verip dinleyelim, hiç pişman olmayacağız.

Allah Allah İllallah
Hayırlar gele inşallah
Pirimiz Hamza Pehlivan
Asımız neslimiz pehlivan

İki yigit çıkmış meydana
Birbirinden merdane
Biri ak biri kara
İkisinin de zoru para

Alta geldim diye erinme
Üste çıktım diye sevinme
Alta düşersen apış
Üste çıkarsan yapış

Vur sarmayı künededen at
Gönder Muhammed'e salavat
Seyirttim gittim pınara
Allah, her ikinizin de işini onara...

Güreşleri takdim eden cazgir, duasını bitirdikten sonra eslendirilmiş olan pehlivanlar peşreve başlarlar. Kırkpınar'da en küçük boy, (teşvik-tozkoparan) dir.

Peşrev, güreşe başlamadan önce yapılan bir tür ısınma hareketleri olmakla beraber, son derece değerli anlamlar taşır. Pehlivanlar sıra hâlinde ağır adımlarla ileriye doğru yürürken, hızlanıp çarpır, seyircileri selamlarlar. Bu selam, yere doğru yapılan temenna ile olur. Rakipler daha sonra yaklaşıp birbirlerinin topudalarını elleyip ellerini başlarına kadar getirirler. Bunun bizlere intikal eden manası "Senin pehlivanlığın o kadar büyük ve başımın üstündedir ki ben senin ayağının tırabı olamam" şeklindedir. Yine bu peşrev hareketlerinde Allah'a hamdetmek, rakibi belinden sarıp hafifçe ayağını yerden keserek (tartarak) sırt sıvayıp başarılar dilemek gibi anlamlar taşıyanları da vardır.

Yağlı güreşin, mertçe kapışmaların ruhu peşrevdir. Bunu gözünden alan hakem kurulu, her yıl en iyi peşrev yapan güreşçiyi ödüllendirir. Buna sebep, sporcuları peşreve özendirir.

Peşrev yaparken nara atılmaz. Güneş altında ısı-ışıl parlayan pehlivanlar, bacaklarındaki kısıbelle sanki demirden zırh giymiş gibi daha da heybetleşirler. Bu hareketler sırasında kendilerini kaybederek "Hayda bre maşallah!" gibi bağırarak seyircilere rastlanır. Artık güreşten ve güreşçilere ait konuşmalardan başka her türlü sesler kesilir ve pehlivanlar, melekleriyle başbaşa kalarak kozlarını paylaşmağa çalışırlar.

ŞAHİN- Türkiye'nin bir numaralı kısıbetçisi Bigalı İrfan Şahin.

Kısıbet

Türkiye'mizde en mükemmel kısıbet ustası olarak Bigalı İrfan Şahin tanınmaktadır. İrfan Şahin, kısıbet yapmayı ustası Memduh'tan öğrenmiştir. Bizim çocukluğumuzda Çarşıkaplı Hidayet Usta, kısıbetçilerin en namliharından oluyordu. Hidayet usta güreşi çok sever, her Kırkpınar'a gelir, zayıf, kara-kuru bir kişiydi. Gayet iyi ayakta ustadı ustası olmasına rağmen o kısıbet diker, bunları da Çarşıkaplı'daki hanın kapısına asardı. Hidayet Usta'nın dükkânı, Yahya Kemal Külliyesi'nin tam karşısında, geniş kapılı hanın içindeydi. 1966-1965 yılları arasında Tercüman Gazetesi adına kendisinden bir hayli kısıbet alıp Kırkpınar'da pehlivanlara dağıtmıştı. İyi pehlivan olacaklarını daha o yıllarda belli eden Bandırmalı Sabri Acar, Gönenli Kara Hüseyin'in oğlu Yaman İnanç, Vizeci Şaban Fıllı ve Adapazarlı Albay Kardeş, bizden kısıbet kazanan sporcular arasındaydılar.

Yağlı güreş yapan sporunun malzemesi, dana, malak veya manla derisinden yapılır. İste bu kısıbetler. Kısıbetin bel kısmı hemen hemen dört parmak genişliğinde ve kalın olur. İç bölümünü daha da kalınlaştıran pehlivanlara rastlanır. Bunun içinden uçkur yerine kalın ip geçirilir. Bu

Sayfa: 7

kule hakemlerine bildiren, yasak oyunları uygulayanları ayrıca ikaz eden meydan hakemleri, Kırkpınar güreşlerini tertipleyen kurula eski pehlivanlar arasından seçilir. Bunların bazıları kapışmalar sırasında kendi bölgelerini temsil eden pehlivanları belli etmeden kollamak hevesine kapılırlar, bu türlü hâllerde de müsabakaları kuleden takip etmekte olan hakemler olaya müdahale ederler.

Kırkpınar'da bir yıl önce bir büyük boya soyunan bir pehlivan, şayet o yıl katıldığı boyda birincilik elde etmişse, ertesi yıl bir üst boyda güreşmek mecburiyetindedir. Boy birincisi, ne bir küçük boya, ne aynı boya katılır. Bu sporcular ancak bir büyük boya koşağılamak zorundadırlar. Ne var ki, her saniye Kırkpınar'da keyfi hareketler yapılmaktadır. Başa soyunan ve bir netice elde edemeyen bazı pehlivanlar, daha sonra kule hakemleri kararı ile başaltına alınmışlardır. Kırkpınar'ın törelerinde bu türlü kararlar asla yoktur.

Ayak, deste, orta, başaltı ve baş olmak üzere, kilo, yağ ve teknikleriyle bir yıl önceli ve o mevsim elde ettikleri başarılarına göre sızalanan sporcular, böylece eşlenmiş olurlar. Kırkpınar kule hakemleri, geleneksel eşlendirme yöntemi yerine, "kura ile" de eşlendirme yolunu seçmektedir. Bu karar ve vebal, onlarındır. Kırkpınar'da ayaktan başlayıp başa kadar güreşmiş pek çok pehlivan vardır. Bunların arasında Zülküf Karabulut'a, datma temiz pak gezen Manısalı Niyazi Güreş'i sayabiliriz.

YAĞLANMA: Kırkpınar'da pehlivanlar pesrev ve güreşten önce kazan dibine giderek yağlanırlar. Törelere göre, ilk defa kırsat giyecek pehlivanın yağlanacağı kuzana bir miktar "gül suyu" da dökülür.

Yağlamada Usul

Er Meydanı Sarayı'na biz girdiğimiz zaman panayır alabildiğine sürmekteydi. Çevirmeciler, davul-zurna ekipleri, çay-kafe, kaset, fındık, fıstık satanlar ve piknik yapanlar, Cemal'in çadırında dansöz göbeği seyreyenler, atom patatan makinalarda kuvvetlerini deneyenler, bir paket sigara kazanabilmek için halka atanlar, yılan oynatanlar, "buz gibi gazoz" diye bağırarak aynı şekilde vakit geçirmekteydiler. Fakat biz bu panayırları bırakıp Er Meydanı'na girdiğimiz için asla pişman olmayacağız. Biz meydana adım attığımızda eşleştirmeler yapılmış, çağır duasını etmiş, pehlivanlar pesrevlerini tamamlamışlardı.

Ancak, bütün bunlardan önce güreş için "yağlanmak" gerekiyordu ve kaza kazanın çevresi dolup dolup boşalmıştı:

Şimdi Kırkpınar törelerine bir göz atarak "yağlanma"da usulü hatırlamağa çalışalım:

Er Meydanı'nda güçlerini denemeğe karar vererek soyunup kırsat giyen pehlivanlar, içleri yağ ve su

doldurulmuş kazanlarda yağlanırlar. Yağ dükünürken önce sağ elle sol omuza, göğüse, kol ve kırsete yağ sürülür. Sonra sol elle aynı şey yapılır. Pehlivanlar kazan başında birbirlerinin sırtını da yağlarlar. Kapışma sırasında yağlanmak ihtiyacını duyan sporcular, ellerinde ibrikle meydana dolaşmakta olan "yağlar"dan yağ isteyebilirler. Ancak yağa, beze gitmek için rakibin izin vermesi töre gereğidir. Müsabaka kızgımsa ve pehlivanın biri zaman çalmak, dinlenmek için yağı, suyu bahane ediyorsa, rakibi haklı olarak buna karşı çıkabilir ve kozunu paylaşmakta olduğu sporcuya izin vermez. Bu hakka sahiptir de.

Kırkpınar'da yağ ibrıkçisi, su ibrıkçisi (sucu), davul ve zurnacı, pehlivanı, ağası, geçmiş günlerde giyim kuşamlarından bir bakışta anlaşılırdı. Zamanla giyim-kuşamda pek çok değişiklikler yapıldı. Meydan hakemleri birara sporcuların giydikleri eşofmanla sahaya çıkar oldular, ibrıkçilerle bezetler (bezici) de "ızıcı" gibi giyindiler.

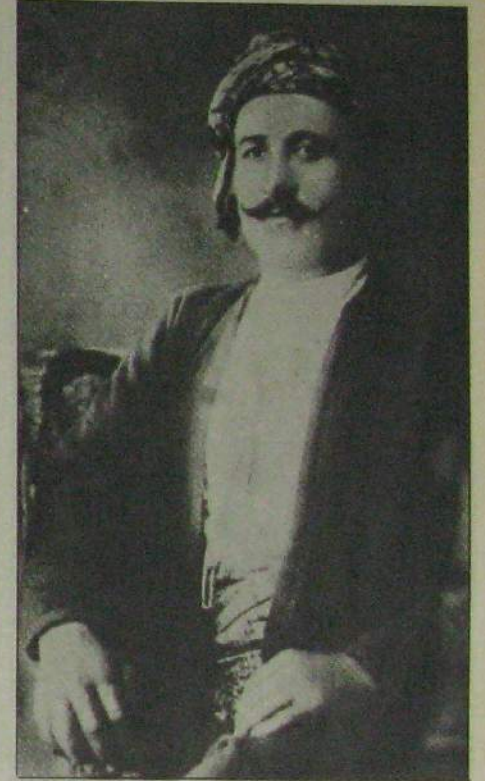
Kıran Kırana

Kırkpınar'da "kıran-kırana" güreşler atıldı denildiğinde rakiplerini yenen pehlivanların hiç beklemeden tuttukları anlatılmak istenirse tabir yerinde kullanılmış olur. Törelere göre güreşlerin "kıran-kırana" olması icap eder. Fakat, bu da değiştirilmiştir. Geçmiş yıllarda, diyeim başa on pehlivan soyundu, rakibini ilk yenen, günün ikinci galibi ile karşılaşır ve eşlendirme bu tarzda olurdu. Kel Aliçoların, Hergelci İbrahimlerin ve daha önceki asırlarda da aynı usul uygulanırdı. Kıran-kırana güreşler, 1970 yılına kadar sürdü. Bunun da mahzurlu yanları vardı. Favori pehlivan rakibini hemen yenerse onunla karşılaşmak istemeyenler müsabakalarını gereksiz yere uzatırlardı. Bu yüzden her eşlendirme için yeni kuraya gidilmesi usulü uygulanmağa başladı.

Kıran-kırana denince bazıları, tabirin sert güreşi kastetmek için kullandığını sanır. Yağ, beze gitmeden, ilk yenilen ikinci galibin yeni bir tur için kapışmasına "kıran kırana" denir. Kırmak, eski Türkçede "yenmek" anlamına gelir. "Moskof ordusunu Azak Kalesi önünde kırık" dendiğinde "yendik" demek istenir. Zamanla "kırmak" kelimesi yerine başka kelimeler kullanılmaya başlanmış, son yıllarda "galibiyet" in yerine de "yengi" denir olmuştur.

Davul ve zurna ekipleri er meydanındaki yağ ve su kazanlarının hemen hizasında ve biraz yanda çalışırlar. Kırkpınar'da davul ve zurnacılar, açık arttırma ile bu görevi alırlar. Dünyada yağlı güreş gibi müzikle yapılan spor yarışması yok denecek kadar azdır. Son yıllarda ritmik cimnastikle, buz pateni gibi gösteriler de müzik eşliğinde düzenlenmektedir. Özbekler de yine müzik eşliğinde güreşirler. Davul ve zurnacılar, atalarımızdan bizlere yadigar kalan pehlivanlık ve cenk havaları ile hem seyircileri hem de pehlivanları coştururlar. Pehlivanlardan biri yenicil bir oyuna girdiği zaman tempoyu hızlandırılır ve böylece hem sporculara hız vermeğe çalışır, hem de seyircileri heyecana büründürürler. Bu hızlı tempoya "cangarbi" adı verilir. İşle bundan sonra zurnacılar tiz bir sesle bunu ilan ederler. Ardından tempo yine yavaşlatılır. Mehter lisan ile bir davul ve bir zurnadan meydana gelen bu gruba "kat" denir. Kırkpınar'da her yıl 15 "kat" davul ve zurna ekibi görev yapar.

Dünyada en güzel davul-zurna Kırkpınar güreşleri sırasında çalınır. Meşhur zurnacı Emin de Er Meydanı'nda kendisini tanıtmış bir müzisyendi. Zurnacı Emin, burunun tek deliğiyle görevini yapardı. Çünkü, diğer deliğinde kocaman bir et parçası olduğu görülür, hatta bu et parçasından üst dudığına doğru sümüşü de akardı.

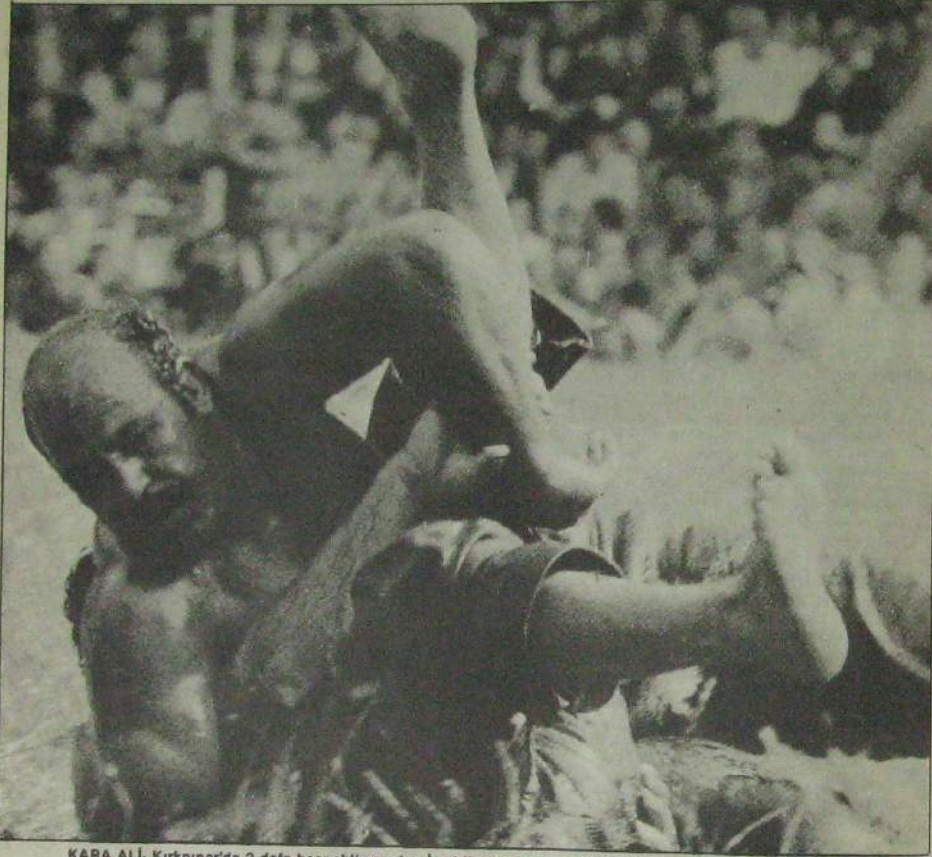
KIZILCIKLı: 1880-1931 yılları arasında yaşayan Kırkpınar'ın yanında Avrupa ve Amerika'da güreşler atan Kızılciklı Mahmut pehlivan.

Zurnacı Emin'den sonra Kırkpınar'da zurna çalarak nam salan müzisyenlerin başında Osman Zurna'yı sayabiliriz. Osman Zurna, ekip başı olarak çalışır. Oğlu Faris de şimdi babasının yolunda yürümektedir. Bu çalgıcılar kendilerine "esmer vatandaş" denilmesinden çok şikâyetçilerdir. Onlar kendilerini "dağlı" olarak kabul ederler. "Biz, dağlıyız" derler. Son derece konukseverdirler. Edirne'de Cumhuriyet Savcısı olarak görev yapmış olan güreşsever Nurettin Güler'le sık sık Osman Zurna'nın mekânına giderdik. Bizî sabaha kadar bırakmak istemezler. İkranda bulunurlardı.

Davul ve zurnacılar, güreşi de çok iyi bilirler. Kırkpınar'ın tarihinde davul ve zurna çalarırken er meydanındaki güreşçilerden birine "işaret" verdikleri öne sürülen ekipler vardır. Meşhur Kel Aliço, Plevneli olduğundan, Kırkpınar'da görevli müzisyenleri pek yakından tanıır, onlar da kendisini çok severler, bu yüzden müsabaka sırasında Aliço'ya davul ve zurna ile karşılaşmakta olduğu rakibinin zayıf taraflarını anlatırlar. Aliço da davul-zurnanın dilinden iyi anlar ve rakiplerini mağlup ederken bu ekibin verdiği "kopya"dan da faydalanırmış.

Müzisyenler, boyaların kendilerine benzeyen pehlivanları sever ve tutarlar. Samsunlu İbrahim Karabacak, İzmirli

KARA ALİ- Kırkpınar'da 2 defa baspehlivan olan İzmirli göçmen Kara Ali Çelik, yer güreşinde büyük ustaydı.

küneye, kazığa gelen bir pehlivan, yüzde yüz yenileceğini anladığında rakibinin paçasına dokunur, böylece yenilgiyi kabul ettiğini belirtmiş olduğundan rakibi de oyunu çözer, pes eden pehlivan da sırt aşağı olmaktan kurtulurdu.

Kırkpınar'da pek çok baspehlivanlık kapışması pazar akşamı sonuçlanmamış, gelenek gereği bir sonraki güne bırakılmıştır. Samsunlu İbrahim Karabacak'la Mehmet Ali Yağcı'nın ve bir trafik kazasına kurban giden Vizeli Şaban Filiz'in kapışmaları, ertesi güne bırakılan müsabakalar arasındadır.

Vizeli Şaban Filiz, Mehmet Ali Yağcı ile yaptığı finalde yenilmemiş, rakibini de mağlup edememişti. Müsabaka ertesi günün sabahına bırakılmıştı. Filiz, gece, kışbetinin yırtıldığını gördüğü belirterek meydana çıkmak istemediğini açıklamıştı. Biz, Çarşıkapılı Hidayet Usta'ya dikirtmiş olduğumuz kışbetlerden birini Filiz'e uydurmuş ve bu pehlivan bir saat kadar güreştikten sonra müsabakayı Mehmet Ali Yağcı'ya (1964) bırakmıştı.

Bu günlük güreşlerde ise "zamanlama" getirilmiş bulunmaktadır. Yönetmelğe göre baş pehlivanlık kapışmaları ertesi güne asla bırakılmamaktadır.

Yenme, yenilme

Geleneksel yağlı güreşlerde yenme-yenilme şekilleri şöyledir.

- 1- Göbek yıldız görünce (göbek açılınca)
- 2- İki elle oturur durumda dönüldüğünde (payanda yapıldığında)
- 3- Sırt üstü düşerken tek dirseğin yere değmesi hâlinde.
- 4- Ayak bağı olmadan kucaklanıp bulunulan yerde bir daire içinde çevrilmesi veya kucakta üç adım taşınması hâlinde.
- 5- Tek elle dönerken diğer ele geçilmesi hâlinde.
- 6- Güreş sırasında kasit olmadan kışbetin kalçadan sıyırılması veya yırtılması durumlarında.
- 7- Çivi yukarı tabir edilen dikilmelerde.
- 8- Sırt üstü (tuş) olmada.
- 9- Tedavi veya bayılmalarda süre geçtiğinde.
- 10- Paul durumunda hakem kararı ile diskalifiyeler.

Yasak oyunlar

Yağlı güreşin geleneğinde yasak oyunlar şunlardır:

- 1- Çift sarma (makas) vurarak rakibin üzerinde beklemek.
- 2- Kündede belkemiğine tazyik, beli dirsekle zorlamalar.
- 3- Ayağı diz kapağından ters tarafa bükme.
- 4- Balık patlatan oyunu yapmak.
- 5- Rakibin gözüne, kulağına, burnuna parmak sokmak.
- 6- Kemane çekmek, birmalamak, ısırarak, hayaları sıkmak, kafa, yumruk veya tekme atmak.
- 7- Rakibin kolunu ters tarafa bükme.

8- Sebepsiz yere boyunduruk çekerek rakibini boğmağa kalkmak.

9- Rakibi kasten saha dışına veya seyircilerin üzerine, meydana güreşmekte olan diğer pehlivanların üzerine sürmek.

10- Rakibi altı alınca arkadan kazık vurarak beklemek. Yasak oyunlar uygulanırken hakem önce ihtar verir, oyun bozulmadığı takdirde yasak oyun tatbik eden güreşçi müsabakalardan diskalifiye edilir.

Ceza

Yağlı güreşte cezalar şöyledir:

- 1- Hakemlere, seyircilere, rakibe söz veya hareketle hakarete bulunan güreşçi belirli bir süre için müsabakalardan atılır. Bu süre bazan bir yıl bazan ömür boyu Kırkpınar'a alınmamak şeklinde olabilir.
- 2- Müsabaka sırasında rakibiyle konuşan veya kavgaya edenler de Kırkpınar'a alınmayabilirler.
- 3- Ciddi güreş tutmayanlar, anlaşmalı güreş atanlar da Kırkpınar'a sokulmazlar. Bunlar tespit edildiğinde müsabakalardan atılırlar.

Yağlı güreşte elimine usulü uygulanmaz. Yenilen güreşçi bir daha müsabaka yapamaz. Yenen ise güreşlerine devam eder.

Oyunlar

Yağlı güreşte oyunlar ayakta ve yerde olmak üzere iki bölüme toplanabilir. Ayaktaki belli başlı oyunlar şunlardır.

1- HÜCUM OYUNLARI: Elense, tirpan, budama, tek çapraz, çift çapraz, sırt çaprazı, tek çift dalmalar, kazanadı, iç paça dış kazık, ayak kündesi, koltukaltı, tek dirsekle budama, çift dirsek kapma, kalçaya dalmak, ayak kemanesi ve rakibi taşımak.

2- SAVUNMA OYUNLARI: İç ve dış tirpanda bacak kaçırma, çift çaprazda burun kakması, yanbaş, boyunduruk, boyundurukta dizleme, tok dalmada kurtuluş, dalarken baskı, kazanadı boşaltması, kazanadından sıyırma, koltukaltına girme, karşılıklı paça kasnak çift çaprazda çift paça kapmak, arka çaprazdan sıyırılmak, paça kasnaktan sıyırılmak ve karşılıklı kaldırmalarda direnme.

1- YERDEKİ OYUNLAR: Sarma, tek sarma, sarmada çoban bağı, içkazık, dış kazık, dış kazıkta gerdanlama, paça kasnak, ters kepeç, sarmada kolla yaşlama, oturak kündesi, diz kündesi, şak kündesi, ters sarma, iç kazık ters paça.

2- YERDEKİ SAVUNMA OYUNLARI: Sarmayı bozmak, sarmada yan kulçık, sarmada dönme, sarmada dolu paça kasmak, sarma kündede rakibin ayak bileğinden tutarak küneye geçmek, yerde kol bastırın karşılığı, sarmadan dönerken gurtaklama, sarma ve kündede dolu kalkmalar, ters kepeçden kurtulmak, şak kündesinde bilek kapmak, şakta bilek kaparak kolbastı, kemanede sırta sayvant, kemanede aşırma suretiyle kalkmak.

Yağlıda "elenseden boyunduruğa" geçme fırsatı vardır, boyunduruğu vuranın rakibi paçalarına dalar, paça bırakılınca oyun çözülür.

Kurucular

Kırkpınar'da ağılık da yapan bir yayınevi sahibi güreş sever, yağlı güreşle ilgili bizden bir kitap yazmamızı istemiş, yazıp kendisine vermiş, daha sonra bu kitabın bizim değil de onun adıyla yayımlandığını görmüştük. Bu yayıncı, kendi adını koyduğu kitaba "Dostumuz Ali Gümüş de bu olayı şöyle anlatır" satırlarını ekleyip bizim görüşlerimizi sıralamıştır. Bizim burada kaydettiğimiz bazı notlar, onun kitabından alınma olmayıp, zaten tarafımızdan not edilip kaydedilmiş bilgilerdir. Bunu da buraya kaydederek modern Kırkpınar kapışmalarının yeniden canlanmasına ön-ayak olanları belirtmeğe çalışalım:

Birinci Dünya ve Kurtuluş Savaşları sırasında sekteye uğrayan, ayrıca asıl kapışma yeri bu günkü Yunanistan'da kaldığından yeniden düzenlenmesi geciken Kırkpınar güreşlerinin başlamasına altı arkadaş-ön-ayak olmuşlardır. Şevket Ödül, Ekrem Demiray, Tevfik Sülün, Nazım, Mehmet ve Şazi adlarındaki bu altı arkadaş, Edirnelilerin mesirleri olan Sarayıç'inde 18 Mayıs 1924 tarihinde yeniden Kırkpınar güreşlerini başlattılar.

Sarayıcı adıyla anılan ve Tunca nehrinin kollarıyla çevrilen yarımada da on yedinci yüzyılda 10.000 kişinin içinde bulunduğu kocaman bir saray vardı. 1362 temmuzunda Bizans'tan alınan bu şehir, Avrupa seferlerinde padişah ve serdarlara İstanbul'dan sonra üç görevini yapan en önemli bölgeydi. Türk hükümdarlarının İstanbul kadar hoşlandıkları bir şehir olan Edirne, IV. Mehmet, kardeşleri II. Süleyman'la, II. Ahmet ve oğlu II. Mustafa'nın İstanbul'a tercih ettikleri yeri. Nitekim yıllarca Edirne'de oturmuşlardı. İstanbul'da bir başbakan vekili bulunuyor ve devlet Edirne'den yönetiliyordu. Bu hâl, bazıların menfaatlerine dokunduğundan huzursuzluklara yol açtı. "Edirne Vak'ası" denilen olayla II. Mustafa devrilerle yerine kardeşi III. Ahmet padişahlığa getirildi. Bu olayı takiben de artık padişahlar Edirne'de oturmaz oldular. Çeşitli işgaller ve ihmal sonucunda da, Sarayıç'inde bulunan Topkapı Sarayı'ndan sonraki en büyük Türk İmparatorluk Sarayı yıkıldı. Günümüze ancak harabeleri k...

1924 yılında düzenlenen modern Kırkpınar kapışmalarının ilkinde Arnavut Benli Abdullah, baş pehlivanlığı kazandı. Benli Abdullah, Yugoslav teb'asıydı ve ödülünü alıp Yugoslavya'ya döndü. 1924 yılının başaltı birincisi ise Asker Hasan Pehlivan'dı. Çavuş Pehlivan ikinci, Nacip Köylü Salih de üçüncü oldular. Cumhuriyetin ilanını takiben tertiplenen ilk Kırkpınar güreşlerinde başpehlivana ödül olarak 50 lira verildi. Başaltı birincisi 45, büyükorta şampiyonu 40, küçükorta birincisi 30 ve deste şampiyonu da 20 lira aldılar. 1985 yılında ise başpehlivana bir kamyon dolusu çeşitli eşyaların yanında para ödülü olarak 100.000 lira verildi.

Kırkpınar'ın namılıları

Kırkpınar kapışmalarında üstün kuvvetleri ve oyun becerileri ile güreş severleri büyüleyen, onların kalbini kazanan pek çok unutulmaz pehlivan vardır. İkinci Sultan Mahmut devri baş pehlivanlarından Kalyoncu olarak 1827 Navarin Deniz Savaşı'na katılan, yeniliğin kaldırılmasından sonra da Kırkpınar'da baş pehlivanlığı elde eden, Yozgatlı Kel Hasan, şöhreti günümüze kadar uzanan sporculardandır.

Sivastopol Savaşı'nda (1854-1855) topçu askeri olarak çarpışan Akkoyunlu Kazıkçı Kara Bekir, Sultan Abdülaziz tahta çıktıktan sonra (1861) nam salmış pehlivanlardandır.

Sayfa: 16

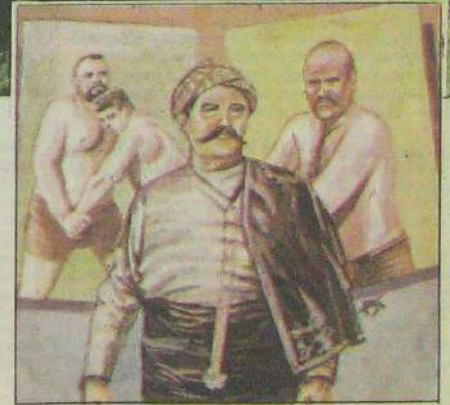

Yüzlerce yıllık geleneği içinde ata sporumuz ve sporcu insanımız...

Arnavutlukla alakası yoktur. Bu büyük pehlivan, 42 yaşına kadar güreşmiş ve hiç yenilmeden meydanlardan çekilmişti.

Kırkpınar'da boy gösteren Pomak güreşçilerin bilinen iki olan Kavasoglu Koca İbrahim, 1830'larda doğmuş, gayet iri yapılı yağlılardandı, Sultan Abdülaziz'in padişahlığı sırasında saraya alınmış, Şamdanlıbaşılığı görevini yürütürken sporuna da devam etmiştir. Arnavutoğlu Ali Pehlivan'dan 15 yaş küçük olduğu belirtilen Kavasoglu, baş pehlivanlığın Pomaklar'dan başkasına geçmemesi için Kel Alioğlu ile Kara İbo'yu yanına getirmiştir. Zaten bu üç emsalsiz pehlivan birbirleriyle de akrabaydılar. Kavasoglu, 1,90 m. boyunda ve 150 kiloydu.

Kıçca Yusuf'un hayran olduğu güreşçi Şamdanlıbaşılı Kara İbo da Abdülaziz'in baş pehlivanlarındandı. Gayet yakağılık ve kuvvetli bir yiğit olan Kara İbo, Sarayda

Sayfa: 17

Şamdancabaşılık yaptı. Sultan Abdülaziz'le birlikte Paris'e giden Kara İbo, Padişahın gözdelelerinden Arzınıyaz'a gönül verdi ve amansız bir hastalığa tutularak, kimilerinin iddiasına göre Padişah tarafından zehirletilerek öldü.

Kırkpınar kapışmalarının münakaşasız en büyük ismi Plevneli Kel Aliço'ydu. Kırkpınar'da tam 27 yıl baş pehlivan oldu. Üst üste üç yıl baş pehlivanlığı kazanacak olana o yıllarda da kemer verilmiş olsa Kel Aliço'nun tam 9 altın kemer alması gerekiyordu. 1885 tarihine kadar güreşe devam eden Kel Aliço, Şamdancabaşı Kara İbo ve Makarnacıyla birlikte Kırkpınar'da baş pehlivanlık namını sürdüren müthiş pehlivanlardandı. Suyolcu Mehmet Pehlivan, Aliço'nun "gaddar" olduğunu anlatırdı. Biz de bu bilgileri Suyolcu Mehmet Pehlivan'ın oğlu Suyolcu Mazhar Özpınar'dan öğrendik. Mazhar Özpınar, yıllarca Kırkpınar'da baş hakemlik yapmıştı. Dededen babadan "suyolcu'ydu. İstanbul'a su getirilen bütün yolları ezbere bilirdi. Yıllarca Sular İdaresi'nde çalışmış ve emekli olduktan sonra bile yine müşavir olarak aynı dairede hizmetine devam etmişti.

Sultan Abdülaziz'in huzurunda Kel Aliço'yu yendiğini söyleyen Makarnacı Hüseyin Pehlivan da sarayda kuşçu-başılık yaptı. Makarnacı, Kırkpınar'dan yetiştirilmiş bir pehlivandı.

Bu dev güreşçilerin yanı sıra aynı dönemlerde Hamıacı Kayısoğlu, Hamıacı Sarı Hüseyin, Hamıacı Mustafa, Büyük Danacı, Küçük Danacı, Karagöz Ali, Pomak Deli Murat, Hasahırlı Abdurrahman, Deliormanlı Kara Ahmet, Hasahırlı Çorumlu Zeynel, Koca Yusuf'un ustası Pamukçulu veya Pomak Osman, Suyolcu Mehmet pehlivanlar da er meydanında kismetlerini aradılar.

Koca Yusufun başlıbaşına bir "güreş imparatoru" olduğu yıllarda Kel Aliço'nun çırağı Abdul Halil (Adalı Halil) Filiz Nurullah, Kara Ahmet, Kurtdereli Mehmet, Bursalı Koca Rüstem ve Katrancı en namılı pehlivanlardandı.

1846-1898 yılları arasında yaşayan Deliorman'ın Şumnu kasabasına bağlı Karalar köyünde doğan Koca Yusuf, 1885 yılında Kırkpınar'da Kel Aliço'yu bozdu. Yusuf, Fransa ve Birleşik Amerika'nın çeşitli şehirlerinde de güreşerek yurt dışına "Türk Gibi Kuvvetli" darbemesini yayan sporcularımız arasında yer aldı.

Kurtdereli Mehmet Pehlivan, 1869 yıllarında Deliorman'da doğdu. 93 Harbi'nde Alıce Balikesir'e göç ederek Kurtdere köyüne yerleştiler. 19 yaşında güreşe başlayan Kurtdereli, yurt dışında güreşerek başarılar sağladığı gibi Kırkpınar'da da baş pehlivanlık kazandı.

Suyolcu Mehmet Pehlivan, hatıralarında, yenilgi yüzü görmeyen Yörük Ali Pehlivan'ın çırağı olduğunu belirtir. Kendi çırağı olarak da Çolak Molla Mümin Hoca'yı gösterirdi. Suyolcu'ya göre Koca Yusuf'u ayağ düşürmeyi başaran tek güreşçiydi. Molla, genç yaşta öldürüldü.

Tophaneli Yusuf Mehmet (Küçük Yusuf) da Koca Yusuf devrinin iyi pehlivanlarındandı. Kara Ahmet'i 3 dakikada yenen Yusuf, Kırkpınar'ın dışında fazla nam sahibi olamadı.

1867 yılında Edirne'de Meriç nehrindeki bir adada dünyaya gelen Adalı Halil (Abdul Halil) pehlivanlık sanatını ustaların ustası Kel Aliço'dan belledi. 188 m. boyunda ve 120 kilo civarındaydı. Güreşler kızınca ustası Kel Aliço gibi o da gaddarlaşıyordu. Adalı Halil, Avrupa ve Amerika'da en fazla munderlere çıkan ve en fazla galibiyet elde eden ilk üç pehlivanımızdan biridir. Birleşik Amerika'da "Sultanın Aslanı" olarak nam salan Adalı, Koca Yusuf ayarında bir pehlivandı. Türk gibi kuvvetli kuşağının en tanınmış sporcularından biri olan Adalı, 1924 yılında Edirne'de hayata gözlerini kapadı. Kasımpaşa Camii yanında gömüldü. Adalı'nın yağıcısı "Paşa Mustafa", bize Adalı ayarında bir pehlivan görmediğini anlatmıştı. 1960'larda 80 yaşında olan Paşa Mustafa, 1900'larda

KOCA YUSUF- Yağlı ve kuru güreşin unutulmaz ustası. Grekoromen tür kapışmalara katılan ve mağlubiyet yüzü görmeyen pehlivan.

Kırkpınar'da yağcılık yapmaya başlamıştı. Adalı'yı anlatırken "Gayet geniş sırtı vardı. Filozof bir adamdı. Hiç bir zaman müsabakayı uzatmak istemez, rakiplerini en kısa sürede yenmeye çalışırdı. Onun gibi künde atamı, kazık vuranımı görmedim" demişti.

Yağlı güreşin namılılarından bir diğer pehlivan da Şumnu (Bıyıklı köy) Filiz Nurullah'tı. Hacı Filiz diye de anılan bu pehlivan 1870 yılında doğmuştu. Tam adı Ali Nurullah Hasan'dı. İki metre iki santim boyunda ve 150 kilo ağırlığındaydı. Avrupa'nın pek çok şehrinde ve Birleşik Amerika'da güreşmiş, pek çok müsabakaya fazla iri-yan olduğundan sokulmuştu. Desbounet adlı Fransız beden eğitimi öğretmeni Filiz'i anlatırken: "Onun salonda durması bile insanı titretmeğe yetiyordu" demiştir.

Hacı Filiz, Fransa'da altın kemer güreşlerinde birinci olmuş, Petersburg ve Londra'da da güreşmiştir. Filiz, ilk defa Koca Yusuf ve Filibeli Kara Osman'la birlikte Paris'e gitmiş, fiziki ile büyük ilgi çekmişti. Hacı Filiz'in taparcasına sevdiği pehlivan Koca Yusuf'tu.

Deliormanlı İbrahim Mahmut ise Koca Yusuf'la aynı yaşlardaydı. Hergelci İbrahim diye nam salmıştı. Babası ve kendisi katırcılık yaparlardı. Hergelci 185 m. boyunda ve 100 kilo civarındaydı. Türk güreşinde en fazla oyun bilen sporcu olarak tanındı. Koca Yusuf'u Paris'te yenecek güreşçi çıkmayınca Türkiye'den onu bulup Paris'e getirdiler. Yusuf'la Hergelci'nin Paris'te yaptıkları müsabaka yarında kaldı. Hergelci, Koca Yusuf'u yenebilmiş, buna karşılık Kel Aliço'nun çırağı Adalı Halil'le Selanik

ADALI- Kırkpınar, Avrupa ve Amerika'da yaptığı güreşlerle nam salan, 18 yıl Kırkpınar'da başpehlivan olan Adalı Halil ve Kurtdereli.

Başpınar'da berabere kalmış, Çorlu'da kulçık atarak galip gelmiş müthiş bir pehlivandı. Güreş sanatını Torlaklı Deli Hafız'dan bellemişti. 1923 yılında hayata gözlerini kapayan bu namılı sporcu, İzmit Derben'teki Sarımeşe köyünde ustasıyla birlikte gömüldü.

Hergelci İbrahim, 1899 yılında Paris'te dünya şampiyonluğu kazanan Kara Ahmet'in ustasıdır.

Tekirdağlı Memiş de yine Kırkpınar'ın namılılarından. "Tekirdağlı Memiş, analar böyle aslan görmemiş" şeklinde kendisine türkçe yakulan bu pehlivan 1869 yılında Deliorman'da dünyaya geldi. 1.92 metre boyunda ve 120 kiloydu. 1960 yıllarında Memiş'in oğluyla da tanışmıştı. Memiş'in oğlu gazetemize gelecek bizimle görüşmüş yanımızda Memiş'in de küçük bir paket bırakmış. "Anca, paketimizi unuttunuz" diye kendisini ikaz ettiğimizde de "Hayır, unuttum, onu size getirdim. İçinde babamın arkadaşlarının fotoğrafları var" demişti.

Paris, İsveç, Londra ve Berlin'de çekilmiş olan (sekiş dokuz adet) bu fotoğrafların değeri pek büyüktü. Ne yazık ki ev taşınmalar sırasında kaybolup gitti.

Hergelci İbrahim'in çırağı Kara Ahmet, 1870 Hazergrad doğumluuydu. 1.80 m. civarında ve 100 kiloydu. 1899 yılında Paris'te dünya şampiyonu, bir yıl sonra da şampiyonlar şampiyonu unvanını kazandı. Mül Pons'la yedi saat

KURTDERELİ- "Ben güreşirken arkamda Türk milletinin olduğunu ve millet şerefini düşünürüm" diyen Kurtdereli Mehmet pehlivan.

güreşmelerine rağmen yenilemediler. Ahmet, "Berabere kaldığımız takdirde şampiyonlar şampiyonu unvanı bana geçer" demiş ve jüri de bunu kabul etmişti. Neticede şampiyonlar şampiyonu da oldu. Rus güreşçisi Pytlajinski ile üç müsabaka yapan, bunlardan birini kaybeden Kara Ahmet, yarıda kalan ikinci karşılaşmadan sonra Pytlajinski'yi eli sekiz saniyede tuğladı.

Juliette adlı bir Fransız kıza ile evlenen ve İstanbul'da dönen Kara Ahmet, 24 Mayıs 1902 tarihinde genç yaşta beyin kanamasından hayata gözlerini kapadı.

Kara Ahmet, yağlıda Koca Yusuf ayarı bir pehlivan değildi.

Kara Osman, Arap Sait, Bursalı Koca Rüstem, Büyük Yaşar, Yaşar İsmail ve Kepsutlu Çakır, Koca Yusuf ve Kurtdereli devirlerinin namılı pehlivanları arasındaydı.

Koca Yusuf'tan sonraki tanınmış baş pehlivanlar arasında ise şu isimleri saymak mümkündür:

Kıyıcı Osman, Tamburacı Osman Pehlivan, Şumnu Mestan, Kara Mustafa, Salim, Müseyin Selim, Kara Mehmet, Koç Mehmet, Mehmet Efendi, Madralı Ahmet, Koca Hasan, Murat Ali, Neşet, Hüsmen, Koç Ali, Recep Pengal, Salih Süleyman, Tefvik Ali, İbrahim Gazi, Kızılcık Mahmut, Kara Ali, Mustafa Ahmet, Kara Safi, Rasim ve Hüseyin.

Kırkpınar paşpehlivanları

1924-1985 yılları arasında düzenlenen Kırkpınar güreşlerinde baş pehlivanlıkları şu sporcular kazandılar:

- 1924 Beni Abdullah
- 1925 Geçkinli Yusuf
- 1926 Edirneli Kara Emin
- 1927 Manisalı Rifat
- 1928 Mandralı Kayıkçı Ahmet
- 1929 Gostivarlı Mülayim Pehlivan
- 1930 Bandırmalı Kara Ali (Acar)
- 1931 Bandırmalı Kara Ali (Acar)
- 1932 Bandırmalı Kara Ali (Acar)
- 1933 Bandırmalı Kara Ali (Acar)
- 1934 Mülayim Pehlivanla Tekirdağlı Hüseyin yenilemedi.
- 1935 Tekirdağlı Hüseyin (Alkaya)
- 1936 Tekirdağlı Hüseyin (Alkaya)
- 1937 Tekirdağlı Hüseyin (Alkaya)
- 1938 Tekirdağlı Hüseyin (Alkaya)
- 1939 Tekirdağlı Hüseyin (Alkaya)
- 1940 Tekirdağlı Hüseyin (Alkaya)
- 1941 Tekirdağlı Hüseyin (Alkaya)
- 1942 Tekirdağlı Hüseyin (Alkaya)
- 1943 Babaeskili İbrahim Erdi
- 1944 Hayrabolulu Süleyman Ertaş
- 1945 Babaeskili İbrahim Erdi
- 1946 Sındırgılı Şerif Ünal
- 1947 Düzcü Çolak İsmail (Atay) ile Hayrabolulu Süleyman Ertaş birlikte diskalifiye edildiler.
- 1948 Babaeskili (Kulelili) Mustafa Yenici
- 1949 Sındırgılı Şerif Ünal
- 1950 Hayrabolulu Süleyman Ertaş
- 1951 Adapazarlı İrfan Atan
- 1952 Balıkesirli Tarzan Mehmet
- 1953 Adapazarlı İrfan Atan
- 1954 Samsunlu İbrahim Karabacak
- 1955 Adapazarlı İrfan Atan
- 1956 Samsunlu İbrahim Karabacak
- 1957 Bandırmalı Kara Hasan Acar
- 1958 Adapazarlı Adil Atan
- 1959 Samsunlu İbrahim Karabacak
- 1960 Samsunlu İbrahim Karabacak
- 1961 Mehmet Ali Yağcı (Sındırgılı)
- 1962 Lâyk pehlivan görülmüdü
- 1963 Adapazarlı Sezai Kanmaz
- 1964 Sındırgılı Mehmet Ali Yağcı
- 1965 İzmirli Göçmen Kara Ali Çelik
- 1966 Ordulu Mustafa Bük
- 1967 Ordulu Mustafa Bük
- 1968 Ordulu Mustafa Bük
- 1969 Babaeskili Nazmi Uzun
- 1970 Lâyk görülmüdü
- 1971 Denizlili Hasan Şahin
- 1972 Akhisarlı Arap Mustafa Yıldız
- 1973 Ordulu Davut Yılmaz
- 1974 İzmirli Kara Ali Çelik
- 1975 Güneşler yardıda kaldı.
- 1976 Karamürselli Aydın Demir
- 1977 Karamürselli Aydın Demir
- 1978 Karamürselli Aydın Demir
- 1979 Bandırmalı Sabri Acar

ÇOKAL- Altın kemer alan başpehlivanlardan Hüseyin Çokal, Sabri Acar ve Erdem Özyiğit'le şeref kürsüsünde.

- 1980 Muğlalı Mehmet Güçlü
- 1981 Akhisarlı Arap Mustafa Yıldız
- 1982 Denizlili Hüseyin Çokal
- 1983 Denizlili Hüseyin Çokal
- 1984 Denizlili Hüseyin Çokal
- 1985 Bandırmalı Sabri Acar

—Pehlivanlar ve notlar—

1969-1985 yılları arasında Kırkpınar güreşlerini tadjp ederken bazı notlar da kaydettik. 1959-1970 notlarını, buraya aktararak tarihin tozlu sayfalarından çıkarmak yerinde olacak. Çünkü, pek çok olay, gayet önemli hadiselere

meydan vermiş, fakat, Kırkpınar tarihinde gonellikte sadece başpehlivanların adlarını saymakla yetinilmmiştir.

Biz şimdi 1959'tardan başlayıp Kırkpınar'ın önemli olayları ile bazı hatıralarımız arza geçiyoruz.

MINDERDEN YAĞLIYA- Minderlerin büyük ustası, yağıda ustalara güç yettirmedii. Dağıstanlı, "Eeni yenen arkadaşları saygıyla anırım" der.

1959, Dağıstanlı yeniliyor

1959 yılına kadar bir olimpiyat, 3 dünya ve bir de dünya kupası şampiyonlukları kazanan Mustafa Dağıstanlı, o yıl ilk defa Kırkpınar'da er meydanına çıktı. Belediye Başkanı Nuri Ahışkalı ile Edirne milletvekillerinden Rüknettin Nasuhioğlu birer konuşma yaptılar.

Eşlendirme 1.5 saat sürdü. Pehlivanlar devamlı gerilim içindeydiler ve hemen hemen her şeye itiraz ediyorlardı. Hakemler, Mustafa Dağıstanlı'yı büyükortada güreştirmek istediler. O, "İlk defa yağlı yapacağım, desteye gireyim" diyordu. Neticede küçükortaya alındı. 52 kilonun büyük şampiyonlarından Ali Yücel ise soyunup meydana çıkmış olmasına rağmen güreşlere sokulmadı. Tokatlı Ali Yücel'in 1953 yılında İsveç'te bir saat hirsızlığı olayına adı karışmış ve kendisine ömür boyu boykot verilmişti. Bu cezaya Kırkpınar hakemleri de uyunca Ali güreşemedi. Edirnelilerin o yıl sevdiikleri başpehlivan Samsunlu İbrahim Karabacak'tı. O soyunduğunda davul-zurna bile başka türü çalmağa başladı.

Baş pehlivanlık kışkırmalarının ilk turunda İrfan Atan-Hayrabolulu Süleyman ve Niyazi Güreşen'le Göçmen Süleyman yenilemediler. Eş değiştirilince İrfan, Niyazi'yi, Hayrabolulu da Göçmen'i mağlup etti.

Adapazarlı Sezai Kanmaz, Mahmud'u yenerken Burhan Gürkan'la Bandırmalı Kara Hasan Acar yenilemediler.

Karamürselli Aydın Demir'in ustası, paça-kazık oyununda usta İzmirli Göçmen Kara Ali.

Karabacak Sezai Kanmaz'la on beş dakikalık bir güreş yaptı ve Sezai'yi yendi.

Başvekil Adnan Menderes, 8.000 lira para ödülü ile bir

TÜRK GÜREŞ TARİHİ

altın koi saati göndermişti. Karabacak, altın saatin sahibi oldu. Bu arada yapılan ağalık açık artırmasında Ankaralı Mazhar Bey, 1750 lira ile ortaya konulan kuzuyu alarak 1960 yılının Kırkpınar Ağası oldu. (Mazhar Bey, ne yazık ki çok arzulanmış Kırkpınar Ağalığını yapamadı. 1960'ın 27 Mayıs'ında gerçekleşen ihtilalden sonra bu görev, Edirne İş Bankası'nda çalışmakta olan Salim Doğramacı'ya verildi)

1959 yılında derece alan pehlivanlar şöyle sıralandılar:

Baş: 1-Samsunlu İbrahim Karabacak, 2-Sezal Kanmaz, 3-Hasan Acar, 4-Burhan Gürkan, 5-İrfan Atan, 6-Süleyman Kahya

Başaltı: 1-Cemal Tosun, 2-Ethem Yener, 3-Nuri Ayva, 4-Elmas Avcı, 5-İzzet Yağcı (M.Ali Yağcı'nın ağabeyi), 6-Hüseyin Çelenceli

Büyükorta: 1-Zükrüf Karabulut, 2-İbrahim Aslan, 3-Ali Buke

Küçükorta: 1-İzzet Ekşi, 2-Mehmet Yılmaz, 3-Ramazan Çatal

K.O.K.Boy: 1-Halil Özetin, 2-Şevki Kocatepe, 3-Fehmi Özkan

Deste B.Boy: 1-Kara Ali Çelik, 2-Beytullah Yılmaz, 3-Mustafa Demir

Deste O.Boy: 1-Cevat Alpek, 2-Ordulu Davut Yılmaz, 3-Mustafa Tunali

Deste K.Boy: 1-Ahmet Erdoğan, 2-Hakkı Turgay, 3-Recep Güreşen

400 pehlivanın katıldığı 1959 güreşlerinde Malkaralı Fehmi Özkan, Mustafa Dağistanlı'yı yenerek adım duyurdu. Böylece minderde dünya şampiyonu olmakla yağlı güreş arasındaki fark meraklılarına bir kere daha anlaşıldı.

1959 kapışmalarında baş hakem Suyolcu'nun oğlu Mazhar Özpınar'dı. Özpınar, gayet nazik, beyefendi bir zath. Aynı zamanda güreş dışı kültüre de sahipti. Daıma kravat takardı. Müsabakalar sırasında dikkat göstererek pehlivanların baklarının yenmemesine çalışırdı.

Karabacak'ın yeniden doğuşu

1954 ve 1956 yıllarının Kırkpınar Baş Pehlivanı Samsunlu İbrahim Karabacak, 1959 ve 1960 yıllarında da üst üste aynı başarıyı göstererek klasını ortaya koydu. Karabacak'a, sembol sporcumuz Yaşar Doğu büyük değer verirdi. Bu pehlivan da 7.5 lira yövmiyeli Millî Takım kamplarına Yaşar Hoca'yı kırmamak için katılır ve yağlıdaki o müthiş ödüllere böylece mahrum kalırdı. Yaşar Doğu, bu güreşçiyi, mindere çıkmayacağını bildiği hâlde 1956 Melbourne Olimpiyatları'na kadar götürmüştü. Karabacak, yağlının yanında iyi minder güreşi de yapardı. Samsunlu pehlivan, Melbourne Olimpiyatları'ndan 25 yıl sonra yeniden Avustralya'ya giderek Sydney'de dokuz ay antrenör olarak kaldı.

24-26 haziran günleri yapılan 1960 kapışmalarında açış konuşmasını Edirne Valisi Sadri Sarptır yaptı. Meydana 300 pehlivan çıktı. 1961 yılı ağalık açık artırımında Fâtirneli kitapçı Hilmi Atakan, 2550 lira ile rakiplerini geçerek ağa oldu.

Kırkpınar'da ise şu pehlivanlar dereceleri paylaştı:

Baş: 1-İbrahim Karabacak, 2-Hasan Acar, 3-Ethem Yener, 4-Niyazi Güreşen, 5-Mehmet Ali Yağcı, 6-Mustafa Bük

Başaltı: 1-İzzet Yağcı, 2-Ülfeetin Çekmece, 3-Mehmet İnce, 4-İbrahim Zengin, 5-Mehmet Kırın, 6-İsmail Oğan.

Sayfa: 22

1960 kapışmaları gerçekten kırıncı kırına geçmiştiler.

Büyükorta: 1-Ali Gürbüz, 2-Hüseyin Molla, 3-İzzet Ekşi, K.O.K.Boy: 1-Yusuf Demir, 2-İsmail Bayrak, 3-Bayram Akyaz

Deste B.Boy: 1-Hasan Paçalı, 2-Tacettin Kaplan, 3-İbrahim Uğur

Deste O.Boy: 1-Nuri Çakıcı, 2-Reşat Özkan, 3-Şevket Karabulut

Deste K.Boy: 1-Kamil Yavuzer, 2-Asım Çolak, 3-Rıdvan Ünal

Görülmemiş kavga

İbrahim Karabacak ile Mehmet Ali Yağcı bir yıl önce güreşirken meydanın etrafını çeviren tellere doğru birbirlerini sürmüşlerdi. 1960 kapışmaları sırasında Yağcı'yı altına alan Karabacak, kazkanadı aramakta idi ki, o sırada başaltında final yapmakta olan Mehmet Ali Yağcı'nın ağabeyi İzzet, kendisini kaybederek Samsunlu pehlivanın üzerine yürüdü ve onu hırpaladı. Binlerce seyircinin önünde yapılan bu kavgaya rağmen İzzet, diskalifiye edilmedi. Fakat bu kavga yüzünden Samsunlu pehlivan, hakem heyetine kızarak Edirne güreşlerine küstü.

1961 yılı haziranında yapılması gereken Kırkpınar güreşleri Sarayıcı'nı sel basınca bir ay sonraya alındı ve

TÜRK GÜREŞ TARİHİ

pehlivanlar 14-16 temmuz günleri kışbet giyebildiler.

Yağlı güreş kapışmalarına o zamanki ihtilal hükümeti büyük önem veriyordu. Zaten, Cemal Gürsel, yağlı güreşi çok sever ve gazetelerde yayınlanan tefrikaları heyecanla takip ederdi. 1961 yılında yapılan müsabakaları Millî Birlik Komitesi üyelerinden Ahmet Yıldız, Devlet Bakamı Hayri Mumcuoğlu, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Rısp Üner de seyrettiler.

O yıl en önemli konu Karabacak'ın altın kemeri alıp alamayacağıydı. Bir yıl öncesinin baş pehlivanı bayrak törenine zar zor yetişti. Ertesi gün öğlenden sonra yapılan baş pehlivanlık ilk tur kapışmalarına ise çıkmadı. Samsunlu, daha önce iki defa ayrı tarihlerde ve üst üste iki defa da olmak üzere tam dört defa Kırkpınar baş pehlivanlığını elde etmiş kurt bir yağlıcıydı. Ancak bu pehlivanımız sakin tabiatlıydı. Bir yıl önce kendisine reva görülen muameleye çok üzülüş ve Edirne'de bir daha soyunmağa yemin etmişti.

Pek çok kişi bu büyük pehlivanı altın kemer mücadelesinde er meydanında görmek istedi. Araya girildi, konuşuldu ama Karabacak kendi kendisine vermiş olduğu sözden dönmeyip tribünlerde kaldı. O zaman davul-zurna bile ölü gibi çaldı. Müsabakaların tadı tuzu kaçtı.

Mehmet Ali Yağcı, ilk müsabakasını Ordulu Mustafa Bük'le yaptı. Halk, Yağcı'nın Ordulu'yu boğduğunu öne sürerek protesto ile boyunduruğu çözesini istedi. Hakem kurulu da aynı kanaatte olduğundan M.Ali'ye bir ihtar verildi. M.Ali, 15 saat uğraştıktan sonra Ordulu'yu "ters paça" ile yendi. Cemal Tosun, Çanakaleli Mahmut'u, İzzet Yağcı, artık yağlanmış olan Adil Atan'ı mağlup ettiler. İkinci turda M.Ali ile Cemal Tosun kapıştılar ve ilk beş dakika içinde Yağcı, Cemal'in kışbetini çıkarınca Cemal yenilerek meydanı terk etti. Final karşılaşması ağabey-kardeş arasında yapıldı. İzzet, kardeşi ile iki dakikalık süre bir müsabaka sonunda yenildi. M.Ali, ağabeyinin elimi optü ve baş pehlivan ilan edildi.

Ağalık açık artırımında, gerçekten bir ağa olan ve Koca Yusuf heybetiyle dikkatleri çeken Muhittin Ağaoğlu,

ortaya konulan kuzuya 1500 lira ödeyerek bu sifatu taşımağa hak kazandı.

1961 yılında pehlivanlar arasında dereceler şöyleydi: Baş: 1-M.Ali Yağcı, 2-İzzet Yağcı, 3-Cemal Tosun, 4-Adil Atan, 5-Çanakaleli Mahmut Keskin, 6-Ordulu Mustafa Bük

Başaltı: 1-Ülfeetin Çekmece, 2-Zükrüf Karabulut, 3-Somali Tarzan Mehmet, Büyükorta: 1-İzmirli Göçmen Kara Ali Çelik, 2-Hüseyin Kepsut, 3-İzzet Ekşi

K.O.B.Boy: 1-Yusuf Demir, 2-Emin Çiflık, 3-Eyüp Aslan, Deste B.Boy: 1-Orhan Andırır, 2-İbrahim Uğur, 3-Akif Bozan

Deste O.Boy: 1-Tahsin Keleşoğlu, 2-Niyazi Keleşoğlu, 3-Ahmet Erdoğan

Deste K.Boy: 1-Rıdvan Ünal, 2-Yaman İnanç, 3-İlter Çeliktıp

Pes-bez kavgası

Tam 24 yıl önce, Kırkpınar'da İzmirli Göçmen Kara Ali Çelik'le Ordulu Mustafa Bük'ün "pes-bez kavgası" ortabığı karıştırdı. Göçmen Kara Ali, 1939 yılında Yugoslavya'nın Dobraşın kasabasında doğmuştu. Üsküp'e bağlı bu kasabada kuru güreşlere katılan Ali, 1959 yılında tesadüfen meydanlara çıkmıştı. Ali, bunu bize şöyle anlatmıştı:

"İşsizdim. Gülhane Parkı civarında dolaşıyordum. Kalın gövdeli çınar ağaçlarında pehlivanların fotoğraflarını gördüm. Ödüller bana çok cazip geldi, gençtim, kuvvetliydim ve ben de yağlı güreş yapabilirdim. Bu düşünce ile ilk defa, Gülhane Parkı'nda düzenlenen güreşlere girdim. Sonra çalışma pişerek Kırkpınar'da başpehlivanlıklar kazandım."

KARABULUT: Kırkpınar'da ayaktan başa kadar bütün boylarda güreşen başta üçüncü, diğer bütün boylarda ise birinci olan, ayrıca 3 yıl ağalık yapan Zükrüf Karabulut (ortada), İzmirli göçmen Kara Ali Çelik ve İzmirli göçmen Recep Güreşen'le.

Sayfa: 23

1,77 m. boyunda ve 100 kilo sülendinde olan Kara Ali, lakabına uygun bir şekilde "kara"ydı. En iyi oyunu "iç kazık"tı. Ali, dürüst güreşçi atardı. 1962'de Ordulu altında iken Ali müsabakayı bıraktı ve galibiyet temennası çıktı. Ordulu: "Ben pes etmedim. Pes değil bez "dedim" diyerek buna itirazda bulundu. Hakem kurulu, Kara Ali'ye hak verince Ordulu, meydan hakemlerinden Ahmet Topçu'yu dövüdü.

Baş pehlivanlık mücadelesi Kara Ali ile M.Ali Yağcı arasında yapıldı. Hakem kurulu finalin uzamasını istemiyordu. Bunu da defalarca anons etti. Neticede bu iki pehlivan yenilemeyince kurul: "1962 yılında Kırkpınar Başpehlivanlığına layık bir güreşçi yoktur" şeklindeki görüşünü açıklayıp için içinde sınırlı. Vizeli Şaban Filiz üçüncü, Adapazarlı Adil Atan dördüncü, Ordulu Mustafa Bük beşinci ve Burhan Gürkan da altıncı oldular. Adil, Şaban'la yenilemeyince sıralamadaki yerleri kura ile tespit edildi.

Başaltı ve diğer boylarda şu güreşçiler derece aldılar:
Başaltı: 1-Zülfük Karabulut, 2-Yusuf Demir, 3-Ali Gürbüz, 4-İbrahim Aslan, 5-Özmetin Düzce, 6-Ali Pınar.
Büyükorta: 1-Ramazan Çatal, 2-Ordulu Davut Yılmaz, 3-Hilmi Geziel.
K. Orta B.Boy: 1-Hüseyin Yiğit, 2-Mehmet Ogan, 3-Orhan Andırr.
Deste O.Boy: 1-Mustafa Yıldız, 2-Ahmet Korkmaz, 3-Reşat Özkan.
Deste K.Boy: 1-Yaman İnanç, 2-Latif Pınar, 3-İlhan Çelikkol.

Kırkpınar'da kuralları uygulamayan hakem kurulları pehlivanların sabırlarını taşıyorlardı ki, sporcular kadar patlak veren anlaşmazlıklarda hakem kurulu üyelerinin de payları vardı, denetilir.

Adapazarlı Sezai

1963 yılında Kırkpınar ağası Ali Rıza Keleş adlı bir güreş severdi. Keleş, açık artırmada 2250 lira ile kuzuğu ve ağalığı kazanmıştı.

Adapazarlı ve Egeli pehlivanların çekişmelerinde Sezai Kanmaz, baş pehlivanlığı elde etti.

Mehmet Ali Yağcı, ilk turda Göçmen Süleyman Kahyaoglu'nu 10 dakikada yenerek elemiş, Rahmi Keskin'i Vizeli Şaban Filiz yenmişti. Adapazarlı Burhan Gürkan-İhsan Yıldırım', İzmirli Göçmen Kara Ali Çelik de Çanakkaleli Mahmut Keskin'i yenerek eleddiler. Adil Atan, Cemal Tosun'u mağlup etmeyi başardı.

Final karşılaşmalarında geçen yıl olduğu gibi bu defa da M.Ali Yağcı ile Kara Ali yenilemediler. Yağcı, ortalama 130 kilo vardı ve boyu 1,87 m. idi. Kara Ali'ye oranla daha okkalı ve daha kilolu idi. M.Ali ile Kara yenilemeyince garip bir kararla elimine edildiler ve Sezai, Şaban Filiz'i mağlup ederek baş pehlivanlık kemerini bir yıl için takmağa hak kazandı.

Sezai Kanmaz, 1932 yılında Adapazarı Çerkes Çayırbaşı köyünde doğmuştu. 1955 yılında Kırkpınar'a gelmiş, 1957'de en centilmen güreşçi seçilmiş, 1959 yılında ise başta arzuladığı neticeyi alamamıştı. Sezai'nin bir gözü görmezdi. Kezzap dökülmüşesine yüzünde bir iz vardı. Centilmen ve teknik bir pehlivandı, ince yapıydı.

O yıl Kırkpınar'da şu pehlivanlar kürsülere çıktılar:
Baş: 1-Sezai Kanmaz, 2-Vizeli Şaban Filiz, 3-Adil Atan.
Başaltı: 1-Adapazarlı Tarzan Mehmet, 2-Basri Uzun, 3-Hüseyin Çeliktürk.

Sayfa: 24

Büyükorta: 1-Eyüp Aslan, 2-İzzet Ekşi, 3-Nihat Keleşoğlu.

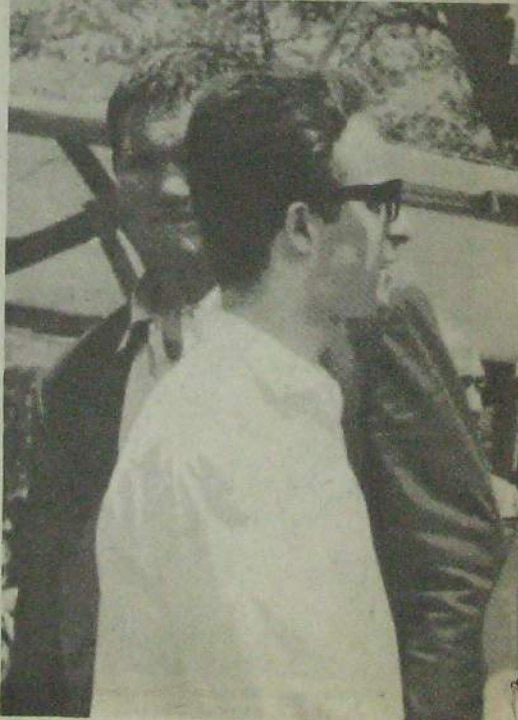
K.O.B.Boy: 1-İbrahim Uğur.
K.O.K.Boy: 1-Mustafa Tunali
Deste B.Boy: 1-Bandırnalı Sabri Acar.
Deste O.Boy: 1-İsmail Martin
Deste K.Boy: 1-Yılmaz Yavuzer.

1963 yılı Kırkpınar kapışmaların kızgın haziran güneşi altında yapıldı. Mehmet Durmuş adlı bir suçu, bardağı 10 kuruştan tam dört bin bardak su satarak rekor kırdı.

Deste Büyük Boy finalinde Sabri Acar, Yaman İnanç'la unutulması güç, gayet çetin bir müsabaka yaptılar. Bu arada 1500 seyircinin bulunduğu açık tribün çöktü. Büyük talih eseri can kaybı olmadı.

Kara Ali-Yağcı mücadelesi

Kara Ali, birden bire serpilmiş ve zamanının devreleriyle boğuşabilecek çapa erişmişti. Sıkı güreşi çok seviyor ve her türlü teldife rağmen meydanlardan çekilmeyi kabul etmiyordu. Üstelik de cesurdu. Halbuki, bazı pehlivanlar

YAĞCI- Kırkpınar başpehlivanlarından Mehmet Ali Yağcı ile (1963).

grup olmalarına rağmen, Ali, tek arkadaştan bile mahrumdu. Buna rağmen korkusuzdu. Pehlivanlar arasında işrete asla yanaşmayan, gayet tutumlu olan ender sporcuların biriydi.

1964 yılında Kara Ali ile Yağcı yeniden karşılaştılar. Tam iki saat güreştiler, kozlarını paylaşamadılar. Bu arada Ali, rakibine yumruk atınca disqualifiyeye uğradı.

Baş pehlivanlık kapışmalarının diğer iddialı ismi Ordulu Mustafa Bük, Antalyalı Kemal'i 10 dakikada, Vizeli Şaban Filiz, Çanakkaleli Mahmut'u 10 dakikada, Zülfük Karabulut da Adapazarlı Tarzan Mehmet'i bir saatte yendiler. Arap Mustafa Yıldız, Münip Sarıca ile dört saat güreşti ama yenme-yenilme olmadı.

İkinci turda Şaban, Babaskekillerin baş pehlivan adayı olarak bel bağlanmış oldukları Nazmi Uzun'u 10 dakikada aradan çıkardı. Nazmi, ustasının elini öptü, o da Nazmi'nin sırtını sıvazladı. Ordulu Mustafa Bük, Çanakkaleli Ülfettin Çekmece'yi mağlup etti. Daha sonra M.Ali ile Ordulu kapıştı, Filiz tek kalarak tur geçti. Bu müsabakada Yağcı, Ordulu'yu yarım saat içinde kündeyle yendi.

Şimdi sıra yılın baş pehlivanını belli edecek kapışmaya gelmişti.

M.Ali, gayet iyi pehlivandı ama, nedense Edirneli güreş severler onu pek tutmazlardı. Halbuki boyu-posu ile tam baş pehlivanlığa yakışacak bir sporcu idi. Biraz eleri ve ayakları o iri cüssesine oranla küçüktü. Biz bunu bir gün yazmıştık. Yıllarca unutmadı ve her elimizi sıkıştığında "Ellerim küçük" dedi-durdu.

M.Ali, Şaban'la yaptığı güreşin ilk yarım saati içinde

baş ikincisi Vizeli Şaban Filiz görülüyor.

netice almak için varını yoğunu ortaya koydu. Hakem kurulunun, müsabaka hava kararınca kadar tamamlanmaması hâlinde ne gibi bir karar alacağı meçhuldü. Bu yüzden Yağcı, müsabakayı hava kararından tamamlamak istiyordu.

Bir ara Filiz'in bumu kanadı. Seyirciler arasında bulunan Filiz'in ağabeyi Mustafa Filiz, bel örgülerini aşarak Yağcı'yi tekmeledi. Meydan karıştı. Bir kaç yıl önce M.Ali-Karacak güreşinde İzzet Yağcı tarafından Karabacak tekmeleliyor, şimdi ise tekmelenen güreşçi M.Ali oluyordu.

Hakem kurulu uzun incelemelerden sonra pehlivanlara birer ihtar vererek kapışmanın devamına karar aldı. Şaban'la M.Ali de üç saat alt-alta, üst-üste güreştiler ama yenilemediler. Neticede hakemler, müsabakanın pazartesesi günü sabahına bırakılması kararında birleştiler. Daha önceki yıllarda ise finalin pazartesesi gününe bırakılmasına yanaşılmıyordu, hatta bu yüzden 1962 yılında M.Ali Yağcı ve Kara Ali yenilemeyince, o yıl için baş pehlivanın olmadığı ilan edilmişti.

Pazartesesi günü sabahı meydana yeniden geldik. Filiz'in kışbeti yırtılmıştı. Beykozlu Koca Sabri'nin kışbetini denedi. Kendisine ayrılan 10 dakikada dolmak üzere idi ki Çarşıkapılı Hidayet Usta'ya yaptırılmış olduğumuz kışbetlerden birini ona giydirdik.

Yağcı, Filiz'le bir saat dört dakika süren bir mücadele yaptı. Sonunda Sındırgılı, Filiz'i iç kazık ters paça oyunu ile yenerek 1964 yılının Kırkpınar baş pehlivanlığını kazandı. Ordulu Mustafa üçüncülükte kaldı.

Baş: 1-M.Ali Yağcı, 2-Şaban Filiz, 3-Ordulu Mustafa Bük.
Başaltı: 1-Denizlili Duran Şahin, 2-Halil İbrahim Aslan, 3-Eyüp Aslan.

Büyükorta: 1-Ayhan İnce, 2-Ziya Atan, 3-Antalyalı Hüseyin Yiğit.
K.O.B.Boy: 1-Mehmet Korkmaz, 2-Hasan Paçalı, 3-Salim Tok.

K.O.K.Boy: 1-Bandırnalı Sabri Acar, 2-Yaman İnanç, 3-Ethem Acar.
Deste O.Boy: 1-İbrahim Aslan, 2-Sami Pehlivan, 3-Tevfik Köksal.

Deste K.Boy: 1-Abdurrahman Özdemir, 2-İsmet Yıldız, 3-Abdurrahman Kahveci.
Deste B.Boy: 1-Hakkı Tuz, 2-Ömer Yılmaz, 3-M.Emin Ünal.

Küçük Orta Küçük Boy finalinde Sabri ile Yaman tam dört saat mücadele ettiler. Bu iki genç pehlivan bu dört saatlik boğuşmaya rağmen kozlarını ayıramayınca aralarında kura çekildi ve birincilik kura ile Sabri'nin oldu.

603. Kırkpınar Yağlı Güreş Birinciliklerinde Baş Pehlivanlığı elde eden Sındırgılı Mehmet Ali Yağcı, gelenek gereği göğsüne altın kemeri takarak, arkasında binlerce güreş sever olduğu halde yürüyerek Sarayıçıl'dan Edirne Belediyesi önüne geldi. Yağcı, burada ilgililere altın kemeri teslim etti. Çünkü, bir yıl baş pehlivan olarak altın kemeri ancak bu kadar takabiliyordu.

Yağcı'nın başına gelenler

1965 yılında da baş pehlivan adayları en önde bir yıl öncesinin baş pehlivanı Mehmet Ali Yağcı olmak üzere er meydana dizildiler.

Sayfa: 25

TÜRK GÜREŞ TARİHİ

Baş a soyunmaların arasında en yaşlı pehlivanlardan biri olarak kalan Düzce'li Rahmi Keskin'e, hakem heyetine 100 lira teklif edildi ve Rahmi bu teklifi uygun bularak müsabakalardan çekildi.

Sındırgılı Mehmet Ali Yağcı, başpehlivanlık arayan güreşçiler arasındaydı. Yağcı, ilk turda Göçmen Recep Güreşen'i on dakikada yendi. Recep, usturaya vurulu saçları ve iri yapısıyla Kırkpınar'ın renkli simalarındandı ve casır pehlivanlardan sayılırdı. Her şeye her zaman itiraz ederdi. Yağcı, Recep'i yendikten sonra Kara Ali, Cemal Tosun'u 15 saatte mağlup etti. Ordulu Mustafa Bük, Ülfetin Çekmece'yi iki saat onbeş dakikada yendi. Ülfetin, gayet dayanıklı bir pehlivandı ve Ordulu'ya o yıllarda kolay-kolay yenilecek bir rakip değildi, sonunda pes ederek meydanından çekildi. Ülfetin, İranlı Zandi gibi dünya çapında pehlivanlarla minderde başbaşa güreşler atmıştı. Şayet kendisini sadece minder kapışmalarına verseydi mutlaka bir kaç defa dünya şampiyonluğu kürsülerine çıkardı.

Kırkpınar baş pehlivanlarından Adapazarlı Sezai Kanmaz, Antalyalı Kemal Tokmak'la iki saate yakın güreşi, neticede galibiyet Sezai'nin oldu.

Kara Ali, kazıkta ustaydı. Sezai, ikinci turda kazık yiyince kurtuluşu pes etmede buldu. Halbuki müsabaka başlayalı ancak on beş dakika kadar olmuştu. Sezai pes edince Kara Ali bir tur yukarıya yükseldi.

Mehmet Ali Yağcı ile Vizeli Şaban Filiz arasındaki kapışma ancak üç dakika sürdü. Yağcı, Şaban'ı üç dakikada

yendi. Bir zamanların çetin rakibi İhtiyarlamış, Yağcı ise dirilemişti. Ancak, hakem heyeti bu galibiyeti kabul etmedi. Gerdanlama oyunu yapıldığı iddia edildi. Filiz de sedye ile er meydanını terketti. Filiz'in sedye ile er meydanından çekilmesi büyük olay yarattı. Edimeliler zaten M. Ali Yağcı'ya karşı her nedense biraz karşıydılar. Fakat hakem heyetinde Bandırmalı Ali Ahmet vardı ki, Yağcı'nın hemşehrisi sayılırdı. Bir zamanların namılı pehlivani Ali Ahmet, M. Ali Yağcı'nın Kırkpınar'da yasak sayılan oyunlardan "gerdanlama"ya tevessül ettiğine inanarak bu büyük pehlivani diskalifiye ettirdi.

Yağcı'nın diskalifiye olmasıyla Filiz galibiyete ulaşmıştı. Filiz, ince-uzun ve hayli yaşlı bir pehlivandı. Onun için dünyalık ön plandaydı. Bu bakımdan arzuladığı hedefe ulaşmıştı. Ancak, Filiz'in karşısına daha sonraki turda pehlivanlar pehlivani İzmirli Göçmen Kara Ali Çelik çıkacaktı. Kara Ali ile Filiz'in başdebilmesi imkansızdı. Filiz, kusbetini duvara asma çağında, Ali ise tam formundaydı. Müsabakanın neticesi de işin doğrusunu ortaya çıkardı, İzmirli Kara Ali, Filiz'i pes ettirerek yendi.

Finalde Kara Ali ile Ordulu kapıştı. Ordulu, tam teşkilat bir güreşçiydi. Kara ise tek başına er meydanına çıkmıştı. Fakat o yıllarda Ordulu Mustafa Bük'ün pehlivanlığına da bir diyecek doğrusu yoktu. Ancak Ali, o amansız dış kazıklarından birini buldu ve Ordulu'yu sadece yirmi dakika içinde er meydanına sermeyi başardı.

Baş pehlivanlık kürsüsünün birincilik basamağına İzmirli Göçmen Kara Ali Çelik çıktı. Ordulu Mustafa ikinci,

TARTIŞMA- Kırkpınar'da zaman zaman, tartışılmayan tartışmalar patlak vermiştir. Bunun sebebi, başpehlivanların "Kırkpınar'da belli olmayan başpehlivanlığın çeşitli bölgelerde" belli olacağına öne sürerek işi kızıştır.

TÜRK GÜREŞ TARİHİ

Vizeli Şaban Filiz üçüncü oldular. Duran Şahin, Mehmet Ali Yağcı ve Sezai Kanmaz diğer dereceleri paylaştılar.

Başaltında Antalyalı (Finikeli) Hüseyin Yiğit birinci, 1958 Melburn Olimpiyatları ikincisi İbrahim Zengin ikinci, Ayhan İnce de üçüncü oldular.

Büyükorta'da Malkaralı Fehmi Özkan birinciliği aldı. Fehmi Yüksel ikinci ve genç yaşta başaltına çıkan Sabri Acar da üçüncülük madalyası ile yetindiler.

Küçük Orta Küçük Boyda Kerim Çakır, birincilik kürsüsüne çıktı. Millî Takım formasını da giyen Yugoslavya göçmeni Sami Pehlivan ikinci, Hüseyin Dursun da üçüncü oldular.

Deste Büyük Boy'da Tevfik Köksal'in ardından Abdurrahman Nemli ile Adapazarlı Albay Kemal Kardeş sıralandılar.

Deste Orta Boy'da İsmet Yıldız, Sabahattin Pehlivan ve Hidayet Akkurt, ilk üç dereceyi paylaştılar.

Deste Küçük Boy'da Beytullah Bilgiç, Akhisarlı Arap Mustafa Yıldız'ın kardeşi Mehmet Yıldız ve Sadık Ayyıldız diğer derecelerin sahipleri olarak Kırkpınar tarihine geçtiler.

Sındırgılı Mehmet Ali Yağcı, Şaban Filiz'i iki defa yenmiş olmasına rağmen diskalifiyeye uğrayınca "Bir daha Kırkpınar'da güreş atmam" diyerek yemin etti ve meydanından çekildi.

İzmirli Göçmen Kara Ali, boyası kendisine pek benzeyen davul ve zurnacıları eşliğinde altın kemeri kuşanarak Edirne Belediye Binası önüne kadar yürüdü. Kara Ali'nin şahsında Edimeliler, Samsunlu İbrahim Karabacak'ı görüyorlardı. Ali, Karabacak'ı andıran bir pehlivandı. Boy olarak Samsunlu'dan daha kısaydı.

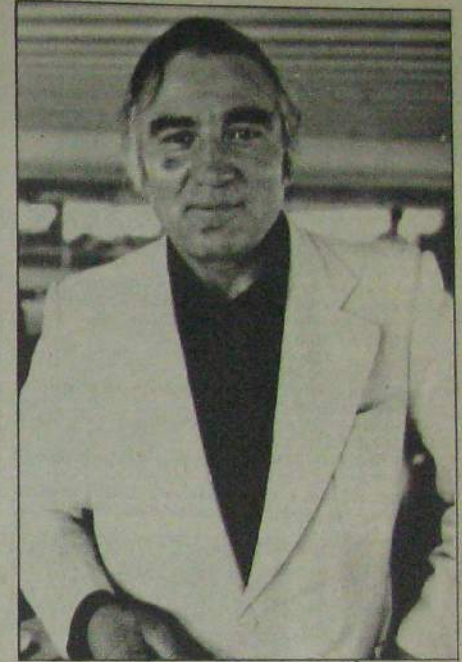
Teknik açıdan hiç de Samsunlu'dan geri kalır yanı yoktu, nitekim Yağcı dan Samsunlu'nun intikamını almıştı. Fakat, Samsunlu daha güçlüydü.

Bilge, Kırkpınar ağası

Kırkpınar ağaları arasına o güne kadar bir olimpiyat şampiyonu güreşçi girmemiş bulunuyordu. Gazanfer, açık arttırmada 1825 lira ile 1966 yılının Kırkpınar ağalığını kazandı. Bu gün için 1825 lira ne kadar gülünç bir rakam. Fakat, 1966 yılında bir Cumhuriyet Altını'nın 80 lira fiyatla satıldığı düşünürsek Gazanfer, 1966 yılı ağalığını takriben 23 altına almış demekti. Altının bugünkü fiyatı düşünüldüğünde o günlük rayic ortaya çıkardı. İşin açıkçası, her şeye rağmen Bilge, bu ağalık artırımında meseleyi pek ucuza kapatmıştı. Daha önceki yıllar kuzuya ödenen paralar ortadaydı. Fakat, arttırmaya Gazanfer girince onun şöreteli adı önüne çıkan olmamış, sadece Edirne'nin efsafından Murat Ağa, kem-küm etmiş ve neticede ağalık Gazanfer'de kalmıştı...

Bir yıl önce "Bir daha Kırkpınar'a gelmem" diyen Sındırgılı Mehmet Ali Yağcı, anlaşılabilir duramamıştı. Yağcı güreşte düzgenleri frenlemek pek o kadar kolay değildi. Onun da yüreği güreş diye yanardı ve kendisine hakim olamamış, Sarayıcı'na gelmişti.

Daha sonra İçişleri Bakanlığı da yapan Edirne Valisi Ferit Kubat, bakanlardan Refet Sezgin ve Sabit Osman Avcı ve 1948 Londra Olimpiyatları şampiyonlarımızdan Mehmet Oktav'la 1965 yılının 25 kasımında birarada olduk. Her konuda yazdığı yazıların yanında güreşle ilgili makaleleri de bulunan Refi Cevat Ulunay ve Eşref Şefik de Edirne'nin

G. BİLGE- Olimpiyat şampiyonlarımızdan Gazanfer Bilge, Kırkpınar'da ağalık yapan ilk şampiyon güreşçidir.

kurtuluş törenleri münasebetiyle de bu serhat şehrine gelmişlerdi. Gazanfer, bir traktör römorku üzerinde geçit törenine katıldı, yanında Mehmet Oktav, Hamit Kaplan ve biz vardık. Römork geçerken, Edirneli emektarlardan İhan Pehlivan kar yağışı altında bir gösteri güreşi yaptı. İhan, o traktörün üstünde kiminle tutuşmuştu, pek hatırlayamadık.

Gazanfer, ağalık elbiselerini giyerken bize iki adet Simith Wesson marka tabanca göstererek: "İşte böyle geziyorum" demişti. Biz, İstanbul'a döndüğümüzde olayı fotoğraflayıp "Çifte tabanlı Kırkpınar Ağası" başlığı altında bir yazı hazırladık, yayımlandı, bir kaç gün sonra da Gazanfer vuruldu.

Geçmiş olsuna hastaneye gittiğinizde Gazanfer'in ilk sözü "Benim için çifte tabanlı diye yazdım ama bak vurdular" demek oldu.

Bu değerli, ele avuca sığmaz şampiyon yaralıydı ve yatağa mahkum durumdaydı. Bu yüzden 1966 yılında onun yerine ağalığı oğlu Muzaffer Bilge yürüttü. 1923 Karabürsel doğumlu olan Gazanfer Bilge, Türk güreşinin eşsiz şampiyonlarından biriydi. Son derece süratli ve teknik güreşirdi. Ağır sikletlere varıncaya kadar onun can alıcı güreşlerinden ürkmeyen hemen hemen yok gibiydi. Halbuki, sadece 62 kiloda güreşiyordu. Bilge, daha sonraki yıllar 79 kiloya kadar çıktı.

1966 yılı güreşlerinin ilk turunda M. Ali Yağcı, Zülküf Karabulut'u 10 dakikada yendi. Sezai Kanmaz, bir zamanlar 100 lira ödül verilerek er meydanından çıkartılan Düzce'li Rahmi Keskin'le kapıştı. Hakem heyeti nasıl da keyfi hareket ediyordu

Sezai, yarım saatlik bir mücadelede sonra Rahmi'yi yendi. Ordulu Mustafa Bük ise Babasakilli Nazmi Uzun'un kusbetini ayışından çıkardı. Çanakkaleli Ülfetin Çekmece-Cemal Tosun'u pes'le mağlup etti. İzmirli Göçmen Kara

Ali ile Göçmen Recep'in kapışmaları bir buçuk saat sürdü. Antalyalı Hüseyin Yiğit ile Ayhan İnce de bir buçuk saatlik mücadeleye rağmen yenilemediler.

Final kapışması M. Ali Yağcı ile Ordulu arasında yapıldı. Ordulu, bir zamanlar kendisine çok ağır basan Yağcı'ya kemane vurarak boğdu. Bunun üzerine M. Ali güreşlerden çekildi. Keşke kendi kendisine söz verdiği gibi, Kırkpınar'a hiç gelmeseydi, her halde daha iyi olacaktı!

1966 yılında Kırkpınar'da şu pehlivanlar dereceleri paylaştı:

Baş: 1-Ordulu Mustafa Bük, 2-Mehmet Ali Yağcı, 3-Üfettin Çekmece, 4-Sezai Kanmaz, 5-Izmirlü Göçmen Kara Ali Çelik, 6-Antalyalı Hüseyin Yiğit.

Başaltı: 1-Eyüp Aslan, 2-Kara Çivi lakabıyla namı Halil İbrahim Aslan, 3-Ender Keskin.

Büyükorta: 1-Akhisarlı Arap Mustafa Yıldız, 2-Ordulu Davut Yılmaz, 3-Süleyman Roza, 4-Bandırmalı Sabri Acar.

K.O.B. Boy: 1-Tevfik Köksal, 2-Samsunlu Turgut Kılıç, 3-Akhisarlı Ahmet Güneş.

Deste K. Boy: 1-Mustafa Korkmaz, 2-Sındırgılı Mehmet Gacaroğlu, 3-Ekrem Alektur.

Deste B. Boy: 1-Hafız Ramazan Börekçi, 2-Adapazarlı Albay Kardeş, 3-Bolulu Ali Altın.

Deste O. Boy: 1-Lütfü Özdemir, 2-Mustafa Yılmaz, 3-Necatî Akpınar.

Küçük O.K. Boy: 1-Izmirlü Abdurrahman Kahveci, 2-Ömer Yılmaz, 3-Dursun Aş.

1966 başpehlivanlık kapışmalarında yapılan 10 karşılaşmanın 7'si "pes"le, diğer üçü ise "yenişme" ile bitti.

Artık Er Meydan Kırkpınar'da Ordulu Mustafa Bük devri başlıyordu. Ordulu, 1936 yılında Fatsa'da doğmuştu. Kırmızı, yirtık bir gömlele yıllarca dolıştı, minder güreşi de yaptı. Fatsa'nın Göller köyü'nde doğan bu pehlivanın ana adı Adile, baba adı ise Mehmet idi. 8 kardeşin en büyükleri Ordulu Mustafa'ydı. Bu sessiz, sakin, fakat, emsaline az rastlanır kuvvetli pehlivanın altın kemer yoluna girmesi, onu ustası Zülküf Karabulut'un yönlendirmesiyle olmuştur. Yoksa Ordulu, kendi çıkarını asla düşünemeyen bu gün elinde ne varsa derhal bitiren ve bunu bir mecburiyet sayan yaradılıştan bir pehlivandı.

Altın Kemer'e doğru

Kırkpınar'da Tekirdağlı Hüseyin ve Bandırmalı Kara Ali Acar gibi üst üste başpehlivanlık kazanan güreşçiler altın kemer alamamışlardır. 1969-1969 yılları başpehlivanı Samsunlu İbrahim Karabacak da yakın arkadaşlarına "Şu Edime Belediyesi altın kemeri asla kimseye vermek

DEMİR- Karamürselli Aydın Demir, Kırkpınar'da üstüste 3 defa başpehlivan olarak altın kemer kazandı.

tarafını değil" der, dururdu. Pehlivanlar, bu kemeri alabileceklerine hiç inanıyorlardı ama, Samsunlu İbrahim Karabacak'la Sındırgılı Mehmet Ali Yağcı'nın vazeçtikleri kemeri bir Karadenizli Ordulu Mustafa Bük kovalamaklardı.

Ordulu, bir defa Kırkpınar başpehlivanlığı kazanmıştı. Kürsülerin birincilik basamağına 3 defa çıkabildiği takdirde, işte hiç kimsenin alamayacağı sanılan altın kemeri hayat boyu sahibi olacaktı...

16-18 Haziran tarihleri arasında yapılan kapışmaların baş pehlivanlık mücadelesine tamnmış pehlivanlar akın etti. İlk turda ustası Zülküf Karabulut'a düşen Ordulu Mustafa, kendisini yormadan 20 dakikada galibiyete ulaştı. Izmirlü Göçmen Kara Ali Çelik, değerli bir sporcu olan Ayhan İnce'yi bir saatlik boğuşma sonunda mağlup etti. Üfettin Çekmece, Samsunlu judocu Yaşar Yiğit'i yenerlerken Göçmen Recep, Akhisarlı Arap Mustafa Yıldız'la yenilemedi. Yenilemeyen pehlivanlar ikinci tur dışı kaldılar. Adapazarlı Sezai Kanmaz, Antalyalı Mehmet Oğan'ı bir buçuk saatlik boğuşma sonunda yenebildi. Tek kalan Babaeski'li Nazmi Uzun ise müsabaka yapmadan ikinci tura yükseldi.

1966 yılında Büyük Orta'da birincilik elde etmiş olan Akhisarlı Arap Mustafa Yıldız, bu defa Baş'a soyunmuştu. Hakem heyeti, bu pehlivanın yapısına bakarak kendisi' baş'a soyunması için izin verdi.

Bu arada yedi çocuk babası Izmirlü Mehmet Ali Ezgi, 55 yaşında olmasına rağmen Küçük Orta Küçük Boy'da güreşeceğim diye tutturdu. Kendisini meydanından çekilmesi için iltina etmek mümkün olmadı. Neticede polis marifetiyle sahadan atıldı.

Bir yıl öncesinin Büyük Orta Şampiyonu Arap, Göçmen Recep'le tam dört saat güreş bağladı. Bu süre zarfında yenilemeyen pehlivanlar final dışı bırakıldılar.

İkinci turda Ordulu Mustafa, Üfettin Çekmece'yi sadece on dakikada, Kara Ali de Nazmi'yi onbeş dakikada mağlup ederek tribüne çıkardılar. Adapazarlı Sezai Kanmaz tek kalarak tur geçti.

Yarı final karşılaşmalarında Kara Ali, Sezai'nin işini 20 dakikada bitirdi.

Ve Kara Ali ile Ordulu Mustafa, 1967 Kırkpınar Başpehlivanlığına kol bağladılar. Ordulu, Kara Ali'yi yendiği takdirde 1967 yılının başpehlivanı olacaktı.

Gerçeği söylemek gerekirse Ordulu Mustafa Bük, bir kuvvet harikasıydı. Ortalama 1.85 m. boyunda ve 100 kiloydu. Kara Ali, rakibinden daha kısa boylu (1.77 m.) fakat o yıl hemen hemen aynı kiloduydu.

Şimdi bir kuvvet harikasıyla, yağlı güreşin yer oyunlarında müthiş bir cambaz olan iki pehlivan kozlarını paylaşacaklardı. Her halde Kırkpınar finallerinin unutulması mümkün olmayanlarından birini seyredecektik.

Ne yazık ki bütün ümitler boşa gitti. Güreş karşılaşmalarında "klasikler" arasına gireceği sanılan bu müsabakanın hemen başlarında Kara Ali'nin baskaracağı çıktı. Sağ elinin baskaracağı çıkan Ali de doktor raporuyla meydan-dan çekildi ve baş pehlivanlığa ikinci defa ulaştı.

Ordulu rüzgârı

Hiç bir sporcu, hiç bir yağlı güreşçi Ordulu'nun 1967-1968 yağlı kapışmaları mevsiğinde elde ettiği geliri kazanamadı. Ordulu nun namı bir çim gibi büyüdü. Onu, özel uçakla İstanbul'dan diğer şehirlere davet edenler sıraya girdiler. Kayseri'de bir güreş sever, Ordulu'yu kendi pehlivanı

ORDULU- Kırkpınar'da 3 yıl arka arkaya başpehlivan olarak altın kemer kazanan Ordulu Mustafa Bük.

yapmak istedi. Ordulu, bir kaç ay için "Kayserili Mustafa" olup çıktı. Gazetelerin bazıları onu "Kayserili Mustafa" diye yazmaya başladılar.

O günleri Ordulu'yla birlikte yaşayan bir arkadaşımız Kayseri'ye gidislerini şöyle anlattı:

"Yıldırım telefonla arandı. Acele özel uçak tutup Kayseri'ye gelin, dediler. Elbette bu çok zordu. Uçağı nereden ve nasıl temin edecektik, bilemiyordum. Biz, Ankara'ya kadar uçakla gelelim, siz bize Ankara'dan alın, dedim. Öyle de oldu. Zülküf Karabulut Adil Atan ve Ordulu'yla birlikte uçağı bindik. Ankara'da hepimiz için ayrı ayrı taksi kiralanmıştı. Dördümüz de dört ayrı otomobile bindik. Kayseri sınırları dışında yüzlerce otomobil tarafından karşılandı. Adeta eller üstünde şehre girdik. Arkadaşlarımıza önce Atatürk Anıtı'na çelenk koyarak saygı duruşunda bulunalım dedim. Kabul ettiler. Fakat tam saygı duruşu sırasında güvenlik görevlilerince enterne edildik. Göya biz Kayseri'ye güreş için değil de Kayseri Cezaevi'nde bulunan eski Demokrat Partilileri kurtarmak için gelmişmişiz. Dördümüzü anlatana kadar akla karayı seçtik. Neticede serbest bırakıldık. Ordulu'yu davet eden Kayserili iş adamı gece bizim şerefimize bir ziyafet tertipledi. Bu iş adamı yemekte Ordulu'nun karşısına geçip oturdu. Bakalım, bu pehlivan nasıl yemek yiyor, göreyim, dedi. Garsonlar masamıza devamlı pizola taşıyorlardı. Ellinci pizolada Ordulu şişti. Artık patlayacağım, yiye miyorum, dedi. Biraz daha gayret etmesini söyledim. Pizolayı sıyrır gibi yap, masanın altına at dedim. Onbeş, yirmi dal pizola da böylece masanın altına gitti. Fakat, masanın altına kediler kavgaya başlayınca az daha foyamız meydana çıkıyordu ki sofradan kalktı. Ordulu pizolaları yedikçe Kayserili güreş sever iş adamı: 'He

babam, he, pehlivan dediğin böyle olur, ye bubam ye" diyordu."

Ordulu, eli açık bir adamdı. Bazı arkadaşları onu yiyip bitirdiler. Pavyon hayatını da pek severdi. 1967-1968 mevsiminde o günkü ölçülere göre tam 10 milyon lira kazanmış ki, cumhuriyet altının tanesi yetmiş-seksen liraydı."

Kırkpınar baş pehlivanı olarak şehirde tur atan Ordulu, Edirne'den İstanbul'a gelirken her ilçede ayrı ayrı törenlerle karşılandı.

1967 Kırkpınar'ında dereceler şöyle paylaşıldı:
Baş: 1-Ordulu Mustafa Bük, 2-Izmirli Göçmen Kara Ali Çelik, 3-Adapazarlı Sezai Kanmaz, 4-Babseski Nazmi Uzun, 5-Çanakkaleli Üfettin Çekmece, 6-Antalyalı Hüseyin Yiğit.

Başaltı: 1-Hafız Ramazan Düzgün, 2-Enver Keskin, 3-Malkaralı Fehmi Özkan.

Büyükorta: 1-Bandırmalı Sabri Acar, 2-Gönenli Yaman İnanç, 3-Hasan Paçalı.

K.O.B.Boy: 1-Bigalı Saffet Altınsoy, 2-Eskişehirli Alaeddin Şahin, 3-Dursun Aş.

K.O.K.Boy: 1-Malatyalı Süleyman Akbayır, 2-Dursun Altın, 3-Hükmet Sak.

Deste B.Boy: 1-Hidayet Akkurt, 2-Mustafa Parlak, 3-Cengiz Çabuk.

Deste O.Boy: 1-Mustafa Korkmaz, 2-Ahmet Özçelik, 3-Yüksel Atıcı.

Deste K.Boy: 1-Samsunlu Osman Şener, 2-Süleyman Atabey, 3-Recep Kılıçtaşın.

1968, Ordulu açısından "altın kemer" güreşleri olacağı için Edirne'de iğne atılma yere düşmeyecek gibiydi. Kalıbı, kıyafeti ve tekniği ile bütün rakiplerinden daha iyi olduğuna inanılan Mustafa bir kazaya gelmediği takdirde imkansız sanılan başarıyla kucaklaşacaktı.

Altın kemer adayı ilk turda Hafız Ramazan'la kapıştı ve on dakikada rakibinin işini bitirdi. Kara Ali Ordulu'yu zorlayabileceği sanılan diğer çetin cevizi, Ali de Antalyalı Kemal Tokmak'ı 3 dakikada yendi. Cemal Tosun'la Göçmen Recep yenişemediler, güreşleri ertesi güne kaldı.

Ordulu, ikinci turda Akhisarlı Mustafa Yıldız'ı yendi. Kara Ali ise çıracı Karamürselli Aydın Demir'le yenişemediler. Bunun üzerine yenişemeyenler ayrıldı. Ordulu, baş pehlivanlık için Nazmi'yle kapıştı. Sadece on beş dakika süren mücadele sonunda Mustafa, üçüncü defa Kırkpınar Baş Pehlivanlığı şerefine erişerek altın kemerin ebedî sahibi oldu.

Fatsalı pehlivan, başarıda doruğa erişmişti. Başaltında Sabri Acar, birinciliğe ulaşarak artık başa soyunmağa hak kazanıyor, Ordulu Davut Yılmaz ikinci, Gönenli Yaman İnanç ise üçüncü oluyordular.

Deste Küçük Boy'da Ümit Taşkın, Deste Orta Boy'da Feyzullah Baba, dikkatleri çeken diğer şampiyonlardı.

Altın kemer kayboluyor

Ordulu, rüzgâr gibi yaşayışına altın kemeri aldıktan sonra da devam etti. Yaşlanıp pehlivanlığı yavaş yavaş elden gitmeğe başlayınca daha az ödüllü müsabakalara ona kabıyordu. Bu yüzden masraflarını doğrultamıyordu. Kemerini bir iki defa rehine koyduğunu bize söylemişti. Sonunda da bu değerli yadigar, Kapalıçarşı'daki kuyumculardan birin-

Sayfa: 30

İşte ünlü altın kemer

de eritildi, gitti, altın kemer artık belki bir yüzük, belki bir bilezik olmuştur!

İnce'nin dramı

1969 yılında baş ve başaltı dışındaki pehlivanlar ilk defa olarak kütllarına göre eşlendirildiler. Bu arada kapışmaların en unutulmaz olayı Babaeski Nazmi Uzun'un baş pehlivan olmasının yanında genç pehlivan Ayhan İnce'nin öldürülmesiydi. Göçmen Kara Ali Çelik'le iki saat yirmi dakika boğuşan ve yenişemeyen Ayhan, 63 yaşlarında bir ihtiyar tarafından er meydanında kurşunlanıyordu. Mesleği polislik olan Ayhan, kışbetledi ve altı kurşun ona genç yaşta aramızdan ayırdı.

Süphesiz Ordulu, ikinci defa altın kemeri kazanabilecek güçteydi. Fakat, akıl hocaları güreşi bütün Türkiye'ye yaymak ve kendisine bir rakip çıkartması için işi sıkı tutmamasını ona fısıldadılar. 1866 kapışmalarının ilk turunda Ordulu, Ali Gürbüz'ü, Sabri Acar, Üfettin Çekmece'yi, Akhisarlı Mustafa, Cemal Tosun'u, Zülküf Karabulut, Ramazan Düzgün'ü, Nazmi Uzun da kaburgası kırılan Göçmen Recep'i mağlup ettiler.

Karamürselli Aydın Demir, ustası Kara Ali'yi yarım saat içinde pes ettirdi. Ordulu, Antalyalı Hüseyin Yiğit'i pes ettirecek yendi. Aydın'la Nazmi arasındaki müsabakaya iki saat kadar sürdü, galibin kura ile tesbitini talep eden pehlivanlara hakem heyeti katılmadı. Bunun üzerine Aydın: "Ben, Nazmi'yi yenemedim. Baş pehlivanlığa layıktır" diyerek meydanı ayırdı.

Baş pehlivanlık kapışması Ordulu ile Nazmi arasında yapıldı. Babaeski'ler, büyük bir grup olarak Sarayçı'ne gelmişlerdi. Belediye Başkanları, güreşsever dost Gündüz Onat, Ahmet Tahsin Diker ve diğerleri, elbette Nazmi'nin baş pehlivan olmasını arzu ediyorlardı.

İki pehlivanın aralarındaki mücadele tam dört saat on beş dakikaya sürdü. Altın kemerli Ordulu Mustafa, güreşi Nazmi'ye bırakmak taraftarı değildi. Bu arada güreş durduruldu ve Ordulu'nun eline bir telgraf sıkıştırıldı:

"Analığın öldürüldü, acele Fatsa'ya gel!"
Ordulu, bu acı haber üzerine meydanı terk etti ve Nazmi, büyük pehlivanlar yetiştirmiş olan Babaeski'ye baş pehlivan olarak döndü.

Baş: 1-Babaeski Nazmi Uzun, 2-Ordulu Mustafa, 3-Aydın Demir.

Başaltı: 1-Ordulu Davut Yılmaz, 2-Balikesirli Hüslü Yedikaradaglar, 3-Malkaralı Fehmi Özkan.

Büyükorta: 1-Mehmet Korkmaz, 2-Samsunlu Turgut Kılıç, 3-Babaeski Ahmet Yenici.

K.O.B.Boy: 1-İbrahim Aslan, 2-Bolulu Duralı Altın, 3-Albay Kardeş.

K.O.K.Boy: 1-İbrahim Gümüş (Magirus), 2-Ahmet Yoltaş, 3-Yakup Şenol.

Deste B.Boy: 1-Ümit Taşkın, 2-Dursun Güzel, 3-Ahmet Özçelik.

Deste O.Boy: 1-Antalyalı Mehmet Öztürk, 2-Erdogan Yağan, 3-Sındırgılı Mehmet Gacaroğlu.

Başpehlivan aranıyor

1970 yılı kapışmalarına 307 güreşçi girdi. Başpehlivanlık kapışmaları için soyunan Zülküf Karabulut'a 500 lira ödül verildi. Karabulut, meydanı çekildi.

İlk turda Aydın Demir, Cemal Tosun'u, Ramazan Düzgün, Enver Keskin'i, İstanbullu Akif Dağdeviren, Üfettin Çekmece'yi, Mehmet Emin, Bigalı Saffet Altınsoy'u, Kara Ali Sabri Acar'ı yendiler. Ali Gürbüz, Ordulu Davut'u pes etti. 1969 yılı başpehlivanı Babaeski Nazmi Uzun, Akhisarlı Arap Mustafa Yıldız'ı açık döşürdü. Ancak, Yıldız, kararı protesto etti. Hakemlerle arasındaki münakaşalar sonunda Akhisarlı'ya "ömür boyu boykut" verildiği bildirildi.

İkinci turda Kara Ali, Nazmi'yi yarım saatte ters paça ile tuşladı. Aydın, Akif'i bir dakikada kazığa geçirdi. Başpehlivanlık için meydan Kara Ali ile Aydın'a kaldı.

Usta-çırak altı saat boğuşular, Hakem kurulu: "Bu yıl başpehlivan yok" diye güreşlerin sona erdiğini açıkladı.

Kırkpınar'da Ordulu Mustafa Bük'ten sonra Karamürselli Aydın Demir'le Denizlili Hüseyin Çokal, altın kemeri kazanan pehlivanlar oldular.

Aydın, 1946 yılında Karamürselli'de doğdu. Kırkpınar'a 1967'de geldi. O yıl büyük ortada Sabri Acar'la ikibuçuk saat güreşti ve kaybetti. 1968 yılında aydın'ın başta gördük. Aynı yıl Ordulu Mustafa'ya Yalova'da yendiğinden "baş" a aldılar. İlk defa başta mücadele eden Aydın, Ordulu ve Kara Ali'nin arkasından başta üçüncü oldu. 1969 yılında da Aydın, Kırkpınar'ı üçüncü olarak kapadı, 1970 yılında ustası Kara Ali ile yenişemedi. 1971'de diğer başpehlivanlarla birlikte cezalıydı. 1973 yılında Ordulu Davut Yılmaz'la final yapıp, ikinci oldu. 1974'te Sabri Acar'a kura ile kaybetti. 1975 yılında yine cezalıydı. 1976-1977 ve 1978 yıllarında başpehlivan olarak altın kemeri aldı. Sağlı sollu paça-kazık en iyi oyunlardı.

Denizli'nin Kaletavas kazasının Kızılcasaağ köyünde doğan Hüseyin Çokal, 1.88 m. boyunda ve 110 kiloydu. Güreşi Bayram Şir'le Hasan Güngör'den belledi. 1977 yılında başaltında güreşti. 1978'de katılmadı. 1979-1980 yıllarında derecelere giremedi. 1981 yılında başaltı şampiyonu oldu. 1982-1983 ve 1984 yıllarında da başpehlivanlığı kazanarak altın kemer aldı.

Denizlili Hüseyin Çokal, munderde de milli mayoyu giydi. Çokal'ın namı ve amansız oyunu künyeydi.

Bir gün, 1970'den sonraki kapışmaları da yazabilmek dileğiyle "Kırkpınar ağaları" analım.

Kırkpınar ağaları

Kırkpınar'da ağa "Kırkpınar'la pehlivanları ve seyircileri çağırın, misafirleri karşılayın, ağırlayan, yemek veren, yatacak yerlerini hazırlayan "adet-i kadime"ye göre güreşlerin yapılmasını sağlayan, ödülleri dağıtan ve güvenlik düzenini kontrol eden sorumlulu ve yetkili kişidir."

Geleneklere göre ağa, meydanın tek hakimidir. Geçmiş yıllarda ağanın davetlileri hediyeyle gelir ve ağa da bu hediyeleri pehlivanlara dağıtır. Ağa, geleneklere göre Rumeli kesimi tabir edilen biçimde giyinir. Ağarın başında sarpuş olur; bu, bir tür şapkadır. Fesin ucuna bağlanan bezin ucu bir taraftan sarkar. Ayağında şalvar vardır. Gömleğine camadan derler. Camadanın üstüne yelek geçirilir. Butun bunlar işlemdir. Ağanın ayağında ince rugan yemeni (deri ayakkabı) bulunur. Ağa, kapışmaları, elinde dökşandokuzluk kehribar bir tesbih olduğu halde misafirleriyle birlikte çadırından seyredir.

Kırkpınar ağası, güreşlerin yapıldığı son gün öğleden sonra açık artırma ile seçilir. Artırmada kuzuya en çok ödeyen gelecek yılın ağası olur.

1957-1958 ve 1959 yıllarında Ahmet Mertek'in ağa olarak görev yaptığı Kırkpınar'da, daha sonraki yıllar, şu güreşseverler ağalık koltuğuna kuruldular:

1960-Salim Doğramacı, 1961-Muhittin Ağaogulları, 1962-Ali Rıza Keleşoğlu, 1963-Ali Rıza Keleşoğlu, 1964-Hasan Vatan, 1965-Hakkı Meriç, 1966-Gazanfer Bilge, 1967-Süleyman Şahin, 1968-Süleyman Şahin, 1969-Gazanfer Bilge, 1970-Gazanfer Bilge, 1971-Celal Hacı Eyyüpođlu, 1972-Doğan Görkey, 1973-Hamit Kaplan, 1974-Şevki Alan, 1975-Zülküf Karabulut, 1976-Zülküf Karabulut, 1977-Fethi Atan, 1978-Sebahattin Tekcan, 1979-Süleyman Özmercan, 1980-Cemal Pul, 1981-Mehmet İriş, 1982-Ali Ayağ, 1983-Ali Ayağ, 1984-Mustafa Bilgin, 1985-Mustafa Bilgin, 1986 yılı ağası Halil Kılıçoğlu.

**Bu inceleme Tercüman'ın
Türk güreşseverlerine bir armağandır**

**Allah Allah illâllah
Hayırlar gele inşallah**

**Pirimiz Hamza pehlivan
Aslımız, neslimiz pehlivan**